

ทศวรรษไทยคดี:
สถานภาพทางวิชาการและองค์ความรู้
(The Decade of Thai Khadi Research
Institute: Academic Status
of Knowledge)

รัชพล แยมกليب*
(Ratchapon Yamkeep)

Received: July 16, 2020
Revised: October 5, 2020
Accepted: November 27, 2020

บทความวิจัย
-
วิชาการ

* นักวิจัยปฏิบัติการ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(Researcher, Thai Khadi Research Institute, Thammasat University).

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “ทศวรรษไทยคดี: สถานภาพทางวิชาการและองค์ความรู้” มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยและสำรวจสถานะองค์ความรู้ของงานวิจัยภายในสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้รับทุนวิจัยจากแหล่งทุนต่าง ๆ ช่วงตั้งแต่ พ.ศ. 2552 - 2561 การสังเคราะห์งานวิจัยถูกกระทำผ่านทั้งการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษา พบว่า งานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา เป็นงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากภายในองค์กรเป็นหลัก ได้แก่ ทุนทั่วไปจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และทุนวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา ในแต่ละปีจะมีการเผยแพร่งานวิจัยประมาณ 3 - 4 โครงการ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างนักวิจัยภายในสถาบัน มากกว่าเป็นงานวิจัยที่ดำเนินการเพียงคนเดียว ขอบเขตทางวิชาการของงานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นงานวิจัยพื้นฐานในสาขาสังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เป็นหลัก เป็นงานวิจัยที่นักวิจัยดำเนินการด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากทั้งเอกสารทุติยภูมิและลงพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง เครื่องมือสำคัญของการวิจัยจึงเป็นทักษะ ความรู้ และความชำนาญของนักวิจัยเอง

กล่าวได้ว่าความเชี่ยวชาญของนักวิจัยถือเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่องค์ประกอบอื่น ๆ ของงานวิจัย เพราะทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนความสามารถของนักวิจัยนำไปสู่สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องของงานวิจัย อาทิ ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งผูกโยงกับวิธีวิทยาของงานวิจัยที่มีหลายองค์ประกอบทั้งแนวคิดทฤษฎี เครื่องมือ กลุ่มตัวอย่าง วิธีสรุปผล ฯลฯ และที่สำคัญตัวนักวิจัยยังมีบทบาทในการกำหนดผลลัพธ์ของงานวิจัยว่าจะให้ผลลัพธ์ของงานวิจัยออกมาในรูปแบบใด ให้ออกมาเป็นองค์ความรู้ของงานวิจัยพื้นฐาน หรือจะให้ออกมาเป็นนวัตกรรมในงานวิจัยประยุกต์

คำสำคัญ: การสังเคราะห์งานวิจัย, สถานะองค์ความรู้, สถาบันไทยคดีศึกษา

ABSTRACT

The objective of this article is to synthesize and explore the knowledge status of researches conducted at the *Thai Khadi* Research Institute during 2009 - 2018, using quantitative and qualitative synthesis methods. The results show that over the past decade *Thai Khadi* research were internally funded by Thammasat University and *Thai Khadi* Research Funds. Most of them are qualitative research in the fields of social science, culture, history and art history. Data was collected from secondary documents and field studies. There are both individual and collaborative researches; most researches are collaborative with two or more *Thai Khadi* researchers working on the project. The major tools of research are the researcher's skills, knowledge, and expertise as well as their ability to do research in area of expertise, utilize appropriate research methods (i.e. concept, theory, tools, sample groups, etc.), and identify research objectives, whether to generate fundamental knowledge, or basic research, or to create innovation in the subject, or applied research. Each year approximately 3-4 researches are published.

Keywords: Research Synthesis, Status of Knowledge, Thai Khadi Research Institute

ความนำและเป้าหมายของการศึกษสถานภาพทางวิชาการและองค์ความรู้

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นสถาบันเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และดำเนินกิจกรรมทางวิชาการด้านสังคมไทย โดยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสังคมไทยสู่ประชาชนทั่วไป ร้อยเรียงมาสู่การเป็นพันธกิจสำคัญของสถาบันฯ ซึ่งคือการผลิตงานวิจัยที่เป็นเลิศ โดยมุ่งเผยแพร่ความรู้สู่สังคม และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของสังคมไทย การผลิตและพัฒนาผลงานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันฯ ให้ได้องค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมไทย และนำผลลัพธ์ที่ได้ไปก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกต่องานด้านศิลปะและวัฒนธรรมของสังคม นอกจากนี้งานวิจัยบางผลงานอาจมีส่วนช่วยชี้แนะสังคมตามโอกาสอันสมควร และช่วยสร้างเครือข่ายนักวิจัยด้านศิลปะและวัฒนธรรมในแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ ศาสนา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ฯลฯ ทั้งในและต่างประเทศ ที่เผยแพร่งานวิจัยให้เป็นที่ยอมรับตั้งแต่ระดับสถาบัน ระดับชาติ ตลอดจนระดับนานาชาติ นโยบายของสถาบันไทยคดีศึกษาประการหนึ่ง คือการจัดสรรทุนวิจัยประจำสถาบันให้แก่นักวิจัยทุกคน สนับสนุนด้วยการจัดหาแหล่งทุนและสิ่งอำนวยความสะดวก สร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้ นักวิจัยสามารถผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพ สอดรับกับมาตรฐานในระดับสากล ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัย รวมทั้งจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรตินักวิจัยที่มีงานวิจัยเป็นที่ยอมรับ

การวิจัยจึงกลายเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาการดำเนินงานศิลปะและวัฒนธรรมในประเทศไทย อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันฯ เช่น การประกันคุณภาพ หรือการสร้างนักวิจัยที่มีคุณภาพ ท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบันที่สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายต่างมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงเป็นอีกหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาที่สนับสนุนให้บุคลากรของมหาวิทยาลัย คณาจารย์และนักวิจัยผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยสถาบันไทยคดีศึกษา จึงได้กำหนดแผนการสนับสนุนทุนวิจัยสำหรับนักวิจัยในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการทำงานด้านวิจัยของนักวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายของทุกภาคส่วน ตั้งแต่แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิบัติราชการของ

มหาวิทยาลัยและสถาบัน นำไปสู่การผลักดันการพัฒนาคุณภาพของงานทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม พัฒนาคุณภาพในระบบประกันคุณภาพ ส่งเสริมการแสวงหา ความรู้ของนักวิจัย และสนับสนุนการผลิตผลงานวิจัยเพื่อขอประเมินเลื่อนระดับขั้น เงินเดือน ในแต่ละปีงบประมาณ

ดังที่กล่าวมาในข้างต้นส่งผลให้ในปัจจุบันนักวิจัยได้ผลิตผลงานตีพิมพ์ เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง จนเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ที่ สถาบันฯ มีพลวัตในองค์กร กล่าวคือมีการผลิตงานวิจัยจากนักวิจัยอาวุโส นักวิจัยรุ่น กลาง และนักวิจัยรุ่นใหม่อย่างผสมผสานกัน จึงเป็นโอกาสสำคัญในการทบทวนและ พิจารณาในคำถามที่น่าสนใจว่า งานวิจัยในช่วง 10 ปีของสถาบันไทยคดีศึกษา มี แนวโน้มในสาขาวิชาหรือประเด็นทางศิลปะและวัฒนธรรมไปในทิศทางใด มีแนวคิด ทฤษฎีอะไรที่เป็นอิทธิพลสำคัญในการดำเนินงาน ขอบเขตพื้นที่การดำเนินงานและ ภาควิชาที่ทำงานร่วมกับนักวิจัยในสถาบันฯ เป็นรูปแบบใด ตลอดจนพิจารณา ความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายของผู้บริหารต่อผลผลิตทางงานวิจัยในแต่ละช่วงเวลา โดยพิจารณาและสรุปแนวทางเพื่อนำไปต่อยอดในการดำเนินงานด้านการวิจัยต่อไป

แนวทางการพิจารณาจัดทำข้อสรุปสามารถดำเนินการได้ด้วยกระบวนการ สังเคราะห์งานวิจัย (Research Synthesis) ที่เป็นงานวิจัยที่ศึกษาในขอบเขตหรือ วัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งในที่นี้คืองานวิจัยด้านไทยศึกษาและศิลปะและ วัฒนธรรมไทย ของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อสรุป ผลการวิจัยและสรุปความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างงานวิจัยแต่ละเรื่อง รวมทั้งการอธิบายถึงสาเหตุที่มาของความแตกต่างเหล่านั้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่จะ สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวาง เมื่อนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์รวมกัน ผลการสังเคราะห์ที่ได้รับจะมีความกว้างขวางและลุ่มลึกมากกว่าที่จะได้รับจาก งานวิจัยแต่ละเรื่อง องค์ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ให้ได้ข้อสรุปและข้อยุติ

บทความนี้จึงเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันไทยคดี ศึกษา มีเป้าหมายเพื่อ (1) สังเคราะห์งานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันฯ ที่ได้รับทุน วิจัยจากแหล่งทุนต่าง ๆ และ (2) สำนัวจสถานะองค์ความรู้ (Status of Knowledge) ของงานวิจัยภายในสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วง พ.ศ. 2552 - 2561 ซึ่งจะทำให้เห็นภาพสรุปของงานวิจัยในมิติต่าง ๆ อาทิ ความเชี่ยวชาญ

ของนักวิจัย แหล่งทุนที่ได้รับ วิธีวิทยา ประเด็นปัญหาในการวิจัย ศาสตร์ / สาขาของงานวิจัย โดยผู้สนใจหรือเกี่ยวข้องนำไปแนวทางในการต่อยอดความรู้ด้วยการวิจัย และเป็นสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการสนับสนุนการทำวิจัยต่อไป

ทำความรู้จักสถาบันไทยคดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถาบันไทยคดีศึกษา (Thai Khadi Research Institute) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2514 ในชื่อ “โครงการไทยคดีศึกษา” มีวัตถุประสงค์เมื่อแรกตั้งคือ เพื่อส่งเสริมการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับสังคมไทย เพื่อส่งเสริมการเรียบเรียงตำราที่เกี่ยวกับสังคมไทย เพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของสังคมไทยที่จะไปทำการค้นคว้าและสอน และเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสังคมไทยแก่ประชาชนทั่วไป เป็นสถาบันแห่งแรกของประเทศไทยที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตั้งขึ้นเพื่อให้ทำหน้าที่ศึกษาเรื่องของไทยขึ้นอย่างเฉพาะทาง โดยได้รับกำลังสนับสนุนทางความคิดและทุนทรัพย์จากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน อาทิ ศาสตราจารย์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในขณะนั้น ทรงเป็นผู้ประทานคำแปลศัพท์อังกฤษ “Thai Studies” ว่า “ไทยคดีศึกษา” ให้เป็นชื่อของโครงการ และยังทรงบริจาคทรัพย์ตั้งเป็นกองทุน “นราธิปพงศ์ประพันธ์ - สุพิน” เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ โดยมี ศาสตราจารย์ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นประธานกรรมการบริหารโครงการไทยคดีศึกษา และเป็นผู้สนับสนุนการก่อตั้งคนสำคัญ อีกทั้งการมาดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารโครงการฯ ของท่าน เป็นที่มาของการตั้งโรงเรียนธรรมศาสตร์ขึ้นในครั้งนั้นด้วย ส่วนผู้อำนวยการคนแรกของโครงการไทยคดีศึกษา คือ อาจารย์ ดร.นิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (ปัจจุบันคือศาสตราจารย์ พลตรีหญิง ดร.คุณนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

ต่อมาใน พ.ศ. 2518 โครงการไทยคดีศึกษาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น “สถาบันไทยคดีศึกษา” มีฐานะเทียบเท่าคณะวิชา ทำหน้าที่เป็นสถาบันเพื่อการวิจัยของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และให้ดำเนินการวิจัยเพื่อประโยชน์ของมหาวิทยาลัย ในด้านการเรียนการสอนและการพัฒนาประเทศ จากนั้น พ.ศ. 2520 ได้ขยายขอบเขตบทบาทเป็นศูนย์รวมการวิจัยทางวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนับสนุนและส่งเสริมตลอดจนให้บริการเพื่อการวิจัยภายในมหาวิทยาลัยในลักษณะ

ของการวิจัยเชิงสหวิทยาการ โดยให้ทุนอุดหนุนการวิจัยและให้บริการทางด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิจัย และการเผยแพร่ผลงานวิจัย

สถาบันไทยคดีศึกษาได้ดำเนินงานตามพันธกิจที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มอบหมาย คือ เป็นสถาบันวิจัยที่สร้างงานวิจัย เป็นศูนย์รวมการจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าใน พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (TU - RAC) เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการด้านการบริหารงานวิจัย และดำเนินการวิจัยในนามมหาวิทยาลัยก็ตาม แต่ทั้งสองสถาบันมีหน้าที่หลักแตกต่างกัน สถาบันไทยคดีศึกษายังคงดำเนินงานตามพันธกิจดังกล่าวมาได้โดยลำดับ จนเมื่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติมีระเบียบการพิจารณาทุนสนับสนุนการวิจัยแบบใหม่ โดยกำหนดให้มหาวิทยาลัยตั้งคณะกรรมการขึ้นทำหน้าที่กลั่นกรองคุณภาพโครงการวิจัย พร้อมทั้งจัดเรียงตามลำดับความสำคัญของโครงการส่งให้กับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเพื่อขออนุมัติทุนสนับสนุนต่อสำนักงานงบประมาณ ผู้บริหารสถาบันไทยคดีศึกษาในขณะนั้นจึงพิจารณาเห็นสมควรยกเลิกหน้าที่การเป็นศูนย์กลางการจัดสรรทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2548

ทิศทางการดำเนินงานวิจัยนับตั้งแต่ก่อตั้งถึงปัจจุบัน ได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสและนโยบายของผู้บริหารในขณะนั้น เช่น

ช่วง พ.ศ. 2521 - 2525 มุ่งเน้นการวิจัยในด้านการพัฒนาชนบท

ช่วง พ.ศ. 2525 - 2536 มุ่งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับไทยศึกษา การเตรียมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัยและส่งเสริมให้มีการค้นคว้าวิจัยโดยอาจารย์และข้าราชการในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในด้านการเรียนการสอนด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ โดยจัดตั้งศูนย์สนเทศเพื่อการวิจัยไทยคดีศึกษา พ.ศ. 2525 นอกจากนี้ พ.ศ. 2529 เมื่อมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่อขยายการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยฯ ด้านวิทยาศาสตร์และสุขศาสตร์ สถาบันฯ ยังได้สนับสนุนทุนการวิจัยครอบคลุมสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วย

ช่วง พ.ศ. 2536 - 2542 สถาบันฯ วางแผนพัฒนาการผลิตงานวิจัย โดยสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โครงการวิจัยเชิงวิชาการ โครงการ

วิจัยเชิงพัฒนา และโครงการวิจัยเชิงสำรวจ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาสถานภาพทางวิชาการ มีการแลกเปลี่ยนนักวิจัย (Visiting Researcher) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความร่วมมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เช่น โครงการศึกษาวัฒนธรรมไท - ไทย ในประเทศจีน พม่า ลาว เวียดนาม และไทย รวมทั้งส่งเสริมโครงการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม บริการวิชาการแก่สังคม และสนับสนุนให้นักวิจัยของสถาบันฯ รับผิดชอบอุดหนุนจากแหล่งทุนจากภายนอก ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นแนวที่ใช้ดำเนินงานต่อมา

ช่วง พ.ศ. 2542 - 2546 ดำเนินงานในแนวทางการวิจัยเช่นเดิมและมุ่งเน้นส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและศิลปะไทยมากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาและประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยอันเป็นสิ่งสำคัญในการจรรโลงวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่กับสังคมไทย

ช่วง พ.ศ. 2546 - 2549 ทำหน้าที่วิจัยค้นคว้าด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในเรื่องของไทยอย่างมีทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545 - 2549) ด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมโดยให้ความสำคัญกับเป้าหมายการวิจัยที่เน้นคุณภาพทางวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อสังคม และยังได้นำวิธีบริหารแบบใหม่ตามหลักการปฏิรูประบอบราชการที่เน้นรูปแบบการทำงานในรูปคณะกรรมการในแต่ละกิจกรรม

ช่วง พ.ศ. 2549 - 2555 มุ่งเน้นการบริการทางการวิจัยและพัฒนาการทำวิจัยด้านไทยคดีศึกษา โดยต่อยอดศักยภาพเดิมที่มีอยู่แล้วของสถาบันไทยคดีศึกษา ทั้งที่เป็นการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยและพัฒนา การวิจัยแบบสหสาขาวิชา ตลอดจนการวิจัยเพื่อภูมิภาคศึกษาทางด้านวัฒนธรรม และเน้นภารกิจการทำนุบำรุงรวมถึงการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นผู้นำของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทางด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

ช่วง พ.ศ. 2555 - ปัจจุบัน มุ่งจะเสริมให้นักวิจัยผลิตงานวิจัยตามความถนัด โดยอยู่ในแนวทางการวิจัยของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และแผนยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมชาติ

ปัจจุบันสถาบันฯ มุ่งให้ความสำคัญต่อการสร้างงานวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคมเพื่อสนับสนุนการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และทำนุบำรุงศิลปะและ

วัฒนธรรมในระดับที่ใกล้เคียงกัน ด้วยตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นต่อการนำองค์ความรู้ที่สถาบันฯ ได้สร้างสมมาตั้งแต่ต้นแล้วนำมาเผยแพร่สู่สังคมในระดับที่เข้มข้นมากขึ้น โดยผู้อำนวยการสถาบันฯ ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมองค์กรผ่านกระบวนการนำองค์กร ตัวชี้วัดและเป้าหมายโดยมอบหมายให้รองผู้อำนวยการ เลขานุการสถาบันฯ และหัวหน้าฝ่ายงาน เป็นผู้รับผิดชอบในการนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยมของสถาบันฯ มาใช้เป็นหลักในการวางแผนการจัดกิจกรรม / โครงการ ร่วมกับการพิจารณาการขออนุมัติและจัดสรรงบประมาณ (Thai Khadi Research Institute 2017)

วรรณกรรมการสังเคราะห์งานวิจัย

1. ความหมายของการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัย หมายถึง การดำเนินการตามระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ที่นำผลการวิจัยที่หลากหลาย แต่ศึกษาในประเด็นใดประเด็นหนึ่งร่วมกันมาวิเคราะห์ด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิธีทางคุณภาพหรือวิธีทางสถิติ โดยนำเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบ ทำให้ตอบปัญหาการวิจัยที่ต้องการ ซึ่งมีลักษณะกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น นงลักษณ์ วิรัชชัย (Wiratchai 1999) ได้นำเสนอว่า ข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัย คือ งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์แต่ละเรื่องต้องให้ข้อค้นพบแต่ละมุมมองที่นักวิจัยคนหนึ่ง ๆ ต้องการศึกษา และเมื่อนำมาสังเคราะห์รวมกัน ผลการสังเคราะห์ที่ได้จะต้องมีความกว้างขวางและลุ่มลึกมากกว่าที่ได้รับจากงานวิจัยแต่ละเรื่อง จุดมุ่งหมายของการสังเคราะห์การวิจัย เพื่อให้ข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่ในแต่ละหมวดหมู่ / พื้นที่ เกิดความชัดเจนและได้ข้อยุติ

การศึกษานี้ผู้วิจัยจึงนำนิยามของการสังเคราะห์งานวิจัยมาปรับใช้ โดยนำงานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันฯ ซึ่งแต่ละคนอาจสนใจทำวิจัยด้านไทยคดีศึกษาในแง่มุมที่แตกต่างหลากหลาย อาทิ ประวัติศาสตร์ ศาสนา การท่องเที่ยว ศิลปะ วัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งงานวิจัยนี้จะนำงานวิจัยที่อยู่ในแต่ละหมวดหมู่ มาสังเคราะห์ให้เกิดความชัดเจน และแสดงให้เห็นว่าในรอบทศวรรษ สถาบันไทยคดีศึกษาได้ดำเนินการทำวิจัยด้านใดเป็นสำคัญ และเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเงื่อนไขเชิงสังคมทั้งสถานการณ์ทางสังคม นโยบาย และการบริหารจากผู้บริหาร หรือไม่ อย่างไร

2. ทำไมต้องสังเคราะห์งานวิจัย: ความสำคัญต่อการพัฒนางานของสถาบันฯ

การพัฒนาการปฏิบัติงานตามพันธกิจ วิสัยทัศน์ของสถาบันฯ ถือได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเมื่อวันเวลาล่วงเลยผ่านไป ปริมาณงานวิจัยของสถาบันฯ ย่อมมีจำนวนเพิ่มมากยิ่งขึ้น กระบวนการในการทบทวนวรรณกรรมอย่างทั่วทั้งสถาบันฯ นับจะยิ่งทำได้ยากขึ้นทุกวัน ยิ่งจำนวนงานวิจัยของสถาบันฯ มีเพิ่มมากขึ้นเพียงใดก็อาจส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้เนื่องจากผู้อ่านต้องอ่านงานวิจัยจำนวนมาก อีกทั้งยังไม่ได้มีการจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้เป็นข้อสรุปอ้างอิงที่เชื่อถือได้ก็ไม่ได้มีความชัดเจนเพียงพอ ดังนั้น การสังเคราะห์งานวิจัยให้เป็นระบบจึงมีความจำเป็นในหลายประการ ดังนี้

1. ธรรมชาติของศาสตร์ (Nature of Science) องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็น วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์ หรือมนุษยศาสตร์ย่อมต้องมีการสะสมองค์ความรู้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การวิจัยในศาสตร์เหล่านี้จึงเป็นการวิจัยที่มีรากฐานมาจากองค์ความรู้ในอดีต การกิจสำคัญของนักวิจัยคือการตอบให้ได้ว่างานวิจัยแต่ละชิ้นมีส่วนสร้างเสริมองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมได้อย่างไร นางลักขณ์ วิรัชชัย (Wiratchai 1999: 29) ได้แสดงทัศนะที่สอดคล้องกับ สุพัฒน์ สุขมลสันต์ (Sukamonson 1991: 12 - 13) ว่าปัญหาการไม่พยายาม / ไม่สามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม ทำให้ฐานความรู้ถูกหีบยกมาพิจารณาและนำมาใช้งาน งานวิจัยจำนวนมากจึงมีสถานะที่สูญเปล่าทางวิชาการ จึงเป็นสิ่งที่ค่อนข้างน่าเสียดายที่มีทุนจำนวนมากถูกใช้เพื่อการวิจัย ทุนนั้นมิได้เป็นเพียงทุนทางเศรษฐกิจอย่างทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงทุนทางด้านเวลาและสติปัญญาของบุคลากรทางวิชาการอีกด้วย หากแต่ในท้ายที่สุดงานวิจัยเหล่านี้กลับไม่ถูกนำมาใช้งาน ดังนั้นการดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยจากอดีตอย่างเป็นระบบ จะช่วยสนับสนุนให้นักวิจัยรุ่นหลังสามารถนำผลการสังเคราะห์ที่ถูกต้องและเป็นระบบมาใช้เป็นฐานและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ด้วยระบบเดียวกันโดยไม่ต้องย้อนกลับไปศึกษาตั้งแต่งานวิจัยเรื่องแรก การสังเคราะห์งานวิจัยในทุกศาสตร์จึงมีความสำคัญในฐานะการสร้างความรู้เข้าใจต่อองค์ความรู้อย่างเท่าทัน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันมากที่สุด

2. ปริมาณงานวิจัยที่เพิ่มมากขึ้นมีอิทธิพลต่อความจำเป็นในการสังเคราะห์

งานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนักวิจัยหรือบุคลากรทางวิชาการต้องการจัดทำรายงานการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การสังเคราะห์งานวิจัยช่วยลดปัญหาความซ้ำซ้อนในประเด็นของการวิจัยในเรื่องเดียวกันหรือในประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกันมากในเวลาที่แตกต่างกัน การสังเคราะห์งานวิจัยจะช่วยให้นักวิจัยตระหนักได้ว่าประเด็นใดไม่สมควรที่กระทำการวิจัยซ้ำ เฉกเช่นเดียวกันกับการทำวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา ที่การสังเคราะห์งานวิจัยจะช่วยเป็นแนวทางพัฒนาข้อเสนองานวิจัยมิให้เกิดความซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่มีอยู่ก่อนหน้านี้

3. การสังเคราะห์งานวิจัยช่วยแสดงผลลัพธ์ของการวิจัยที่เป็นมาตรฐานและชัดเจน ในขณะที่งานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ธรรมชาติได้สร้างผลลัพธ์ของการศึกษาที่เป็นวัตถุวิสัยที่มีความตรงชัดวัดได้ เช่น ขนาด ความกว้าง ที่มีความเที่ยงและความตรงสูง แตกต่างจากผลลัพธ์ของการศึกษาทางสังคมศาสตร์ที่ปรากฏในลักษณะของอัตวิสัย เช่น ทศนคติ ความคิดเห็น แรงจูงใจ เป็นต้น ตัวแปรที่ไม่สามารถจับต้องมองเห็นได้โดยตรงเหล่านี้หากไม่ได้ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ ย่อมเป็นผลการศึกษาที่กระจัดกระจาย ยากต่อการนำมาใช้งาน ดังนั้นการนำงานวิจัยของสถาบันฯ ที่มีความหลากหลายมิติในภารกิจของสถาบันฯ จะเป็นการช่วยสร้างมาตรฐานและเห็นแนวโน้มทิศทางของผลลัพธ์งานวิจัยในปัจจุบันและอนาคต

4. การสังเคราะห์งานวิจัยที่ถูกต้องและเป็นระบบมีส่วนช่วยลดระยะเวลาเมื่อต้องการทบทวนฐานงานวิจัยของสถาบันฯ ทั้งนี้การสังเคราะห์งานวิจัยมีความจำเป็นต้องให้รายละเอียดว่ามีขอบเขต / มีเกณฑ์ใดในการเลือกงานวิจัยมาสังเคราะห์ แสดงให้เห็นว่านักวิจัยมีใดบ้างเลือกงานวิจัยบางเล่ม และคัดงานวิจัยบางเล่มออกในการสังเคราะห์งานวิจัย กระบวนการสังเคราะห์ที่ชัดเจนและมีรูปแบบจะสร้างความมั่นใจให้ผู้อ่านเชื่อมั่นได้ว่าผลการสังเคราะห์มีความตรงและเชื่อถือได้ Jackson (Glass G.V. and others 1981) กล่าวว่า วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยที่ใช้รูปแบบที่เป็นมาตรฐาน (จำแนกตามแนวคิด / ทฤษฎี วิธีวิทยาการวิจัย และผลการศึกษา) จะช่วยเสริมองค์ความรู้ในศาสตร์ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

3. ประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยจำแนกเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) และการสังเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Synthesis) โดยสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตีความแก่นสำคัญของการวิจัย นำไปสู่ความคิดรวบยอดจากประเด็นปัญหาเดียวกัน การพิจารณาถึงองค์ความรู้ของข้อค้นพบจากงานวิจัย หน้าที่ของการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพคือการอุดหนุนนักวิจัยเริ่มต้นกลับมาทบทวนวิธีการคิดและวิธีปฏิบัติในงานของตนเอง เป็นการปรับปรุงพื้นฐานความคิดกระบวนการในการทำงาน เพื่อให้เกิดข้อความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้อย่างแท้จริง (Sakthewin 2008: 2)

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นงานที่สำคัญที่นักวิจัยต้องทำเพื่อเชื่อมโยงความรู้จากงานวิจัยในอดีตกับงานวิจัยที่ทำขึ้นใหม่ (Wiratchai 1999: 296) ซึ่งการสังเคราะห์ คือ การนำหน่วยย่อยหรือส่วนประกอบต่าง ๆ มาร้อยเรียงเป็นเนื้อเดียวกัน โดย อุทุมพร ทองอุไทย (Jamornmann 1985: 1 - 2) ได้จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การสังเคราะห์จนได้ผลผลิตโดยอาศัยหน่วยย่อย ๆ ของการสื่อความหมาย ได้แก่ ความรู้สึก การพูด ประสบการณ์ การวัดการสังเคราะห์ระดับนี้ได้จากการพิจารณางานเขียนที่สามารถเรียบเรียงหรือเล่าประสบการณ์ส่วนตัว ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การสังเคราะห์จนได้ผลผลิตจากการวางแผนงาน หรือจากข้อเสนอเพื่อให้นำไปปฏิบัติ ได้แก่ การพัฒนาแผนการทำงาน

3) การสังเคราะห์สิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ได้แก่ ความสามารถจัดความสัมพันธ์ที่เป็นนามธรรมเพื่อจำแนกหรืออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ

2. การสังเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative synthesis) คือการใช้ระเบียบวิธีทางสถิติเป็นการนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยทุกเรื่องในหน่วยมาตรฐานเดียวกัน และบูรณาการข้อค้นพบของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ทั้งหมด พร้อมทั้งแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะงานวิจัย การสังเคราะห์เชิงปริมาณจึงเป็นการ

วิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ (Analysis of analysis) หรือการวิเคราะห์เชิงผสมผสาน (Intigrative analysis) หรือการวิจัยงานวิจัย (Research of research) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทอิกมาน (Meta - analysis) ประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัย จึงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการสังเคราะห์และลักษณะของงานวิจัย โดยถ้าการสังเคราะห์นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อคงสาระของงานวิจัยแต่ละเรื่อง หรือสรุปภาพรวมของเนื้อหาสาระ จะเหมาะกับการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะ แต่ถ้าการสังเคราะห์มีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยทุกเรื่องในหน่วยมาตรฐานเดียวกัน และบูรณาการ ข้อค้นพบของรายงานการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ โดยแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะของงานวิจัย จะเหมาะกับการสังเคราะห์เชิงปริมาณ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยในปัจจุบันมีทั้งงานวิจัยที่อาศัยการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ ตลอดจนการใช้ทั้งสองวิธีร่วมกัน ตัวอย่างงานวิจัยที่อาศัยการสังเคราะห์เชิงปริมาณที่มีความน่าสนใจมีทั้งงานวิจัยที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานในการวิจัย งานวิจัยที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น งานวิจัยเรื่อง *การสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์* ของสุนทรา โตบัว (Tobua 2012) ที่สังเคราะห์งานวิจัยของอาจารย์ที่ได้รับทุนวิจัยจากภาควิชาการศึกษาในด้านสาระของการวิจัย สาระของงานวิจัย (Substantive) ได้แก่ ประเด็นการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา ประโยชน์ในการนำไปใช้ ด้านวิธีการวิจัย (Methodological) ได้แก่ แบบแผนการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประชากรเป้าหมายในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า งานวิจัยจำนวน 8 เรื่องเป็นการพัฒนาการเรียนการสอน 4 เรื่อง นอกจากนี้เป็นการประเมินความต้องการและการประเมินหลักสูตรจำนวนเท่ากัน ตัวแปรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นตัวแปรด้านจิตพิสัยและตัวแปรด้านพุทธิพิสัยแต่ไม่พบตัวแปรด้านทักษะพิสัย ประโยชน์ของการวิจัยต่อการนำไปใช้มากที่สุด คือพัฒนาการเรียนการสอน งานวิจัยทุกเรื่องเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ผู้สอนใช้สำหรับการพัฒนาผู้เรียน พัฒนางานการสอนพัฒนาหลักสูตร และพัฒนางานบริการ

วิชาการ รวมทั้งเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลภายนอกด้วยวิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยปฏิบัติการเท่ากันกับการวิจัยเชิงประเมิน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้อย่างหลากหลายในงานวิจัยทุกเรื่อง ประกอบด้วย แบบประเมินผลงาน แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ประชากรเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย เป็นนิสิตปริญญาโทมากที่สุด รองลงมาคืออาจารย์ผู้สอน

ในขณะที่การสังเคราะห์งานวิจัยที่อาศัยสถิติเชิงอนุมานที่น่าสนใจพบได้ในงานวิจัยเรื่อง *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษายาบาลไทย: การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis) ของกุลธิดา กุลประทีปปัญญา จำลอง วงษ์ประเสริฐ และอวยพร เรืองตระกูล* ที่สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษายาบาลไทย จำนวน 138 เรื่อง โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ ผลการวิจัยพบใน 3 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ (1) ขนาดอิทธิพลของคุณลักษณะนักศึกษาพยาบาล อาจารย์พยาบาล หลักสูตรผู้บริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารองค์กร ทรัพยากรสนับสนุน ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และฝ่ายบริการ เท่ากับ 0.41 0.33 0.41 0.67 0.44 0.45 0.23 และ 0.52 ตามลำดับ (2) การเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะทั้ง 9 องค์ประกอบ โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ไม่มีตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัยตัวแปรใดที่ทำให้ขนาดของอิทธิพลของทุกปัจจัยมีความแตกต่างกันได้ทั้งหมด และ (3) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรกำกับที่ใช้อธิบายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เมื่อใช้ Hierarchical Stepwise Multiple Regression พบว่า ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษายาบาลไทยได้ร้อยละ 33.3

ข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดในงานวิจัยที่อาศัยการสังเคราะห์เชิงปริมาณคือมักให้ความสำคัญใน 3 คำสำคัญคือ จำนวน องค์ประกอบ คุณสมบัติ ในขณะที่งานวิจัยที่อาศัยการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพจำนวนไม่น้อยในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การสำรวจสถานการณ์องค์ความรู้ตามขอบเขตของงานวิจัย อาทิ ศาสตร์ สาขา หรืองานวิจัยที่เกิดขึ้นในองค์กร เป็นต้น กระบวนการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพที่โดดเด่นและน่าสนใจพบได้ในงานวิจัยเรื่อง *สถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม: วิธีวิทยาการสังเคราะห์งานวิจัยห่อภิมาณเชิง*

คุณภาพ (Qualitative Research Synthesis) ของศศิธร ศักดิ์เทวินทร์ (Sakthewin 2008) ที่สำรวจและสังเคราะห์งานวิจัยทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ จากงานวิจัยระหว่าง พ.ศ. 2539 - 2549 จำนวน 27 เล่ม รวมถึงการศึกษาสถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน และมุ่งศึกษาแนวโน้มตลอดจนทิศทางการวิจัยด้านคุ้มครองสิทธิเด็กเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในอนาคต วิธีวิทยาถือได้ว่าเป็นสิ่งที่โดดเด่นในงานวิจัยชิ้นนี้ เพราะงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาจากงานวิจัยส่วนบุคคล งานวิจัยจากองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ และวิทยานิพนธ์จากสถาบันการศึกษาด้านการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยดังกล่าวนี้ได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการทัศน์ตีความ (Interpretivist Paradigm) เป็นกระบวนการทัศน์หลักในการวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัย เพื่อทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ผลลัพธ์ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพมักเป็นข้อสรุปในเชิงพรรณนาเกี่ยวกับเนื้อหาเป็นสำคัญ เช่น งานวิจัยเรื่อง *สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง* ของอภิชัย พันธเสน และคณะ (Puntasen et al. 2006) ที่สำรวจประเมิน และสังเคราะห์งานวิจัยแนววิพากษ์ (Critical Knowledge Synthesis) โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อสำรวจสถานะองค์ความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาองค์ความรู้ด้านการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละหน่วยทางสังคมของสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า การวางรากฐานระบบการเรียนรู้ชีวิตนั้นมีความสำคัญยิ่งและจะต้องกระทำให้สัมพันธ์แนบแน่นกับการวิจัยภาคประชาชนด้วยการปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ สมาชิกของชุมชนสามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยประชาชนด้วยการปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ สมาชิกของชุมชนสามารถเข้าร่วมโครงการวิจัย เรียนรู้และสะสมประสบการณ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเท่าเทียม โครงการวิจัยลักษณะนี้ควรเป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อน หัวใจของการขับเคลื่อนอยู่ที่การร่วมใจเรียนรู้ของแนวร่วมของการขับเคลื่อนเพื่อการเข้าถึงปัญญาและเรียกความรู้ดั้งเดิมคืนสู่ชุมชน อาจเรียกได้ว่าเป็นการฟื้นฟูเศรษฐศาสตร์วัฒนธรรมแบบพอเพียง อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการปรับเปลี่ยนไปสู่วิถีใหม่แห่งการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีทั้งงานวิจัยที่อาศัยทั้งการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณและการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกัน เช่น งานศึกษาเรื่อง *การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน: การวิเคราะห์ห่อภิมานและการวิเคราะห์กระบวนการทางปัญญาภิมานทัศน์* ของศิริรินทร์ สว่างบุญ (Sawangboon 2005) ที่ได้ศึกษาการสังเคราะห์งานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชนที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ความน่าสนใจของงานวิจัยชิ้นนี้คือ ข้อเสนอจากการเปรียบเทียบการสังเคราะห์งานวิจัยทั้ง 2 วิธี ซึ่งผลการเปรียบเทียบการสังเคราะห์ทั้ง 2 วิธี พบว่า การวิเคราะห์กระบวนการทางปัญญาภิมานเป็นวิธีที่สามารถสังเคราะห์งานวิจัยได้ทุกประเภทแต่วิธีนี้มีจุดอ่อนที่ละทิ้งค่าสถิติที่ให้น้ำหนักของตัวแปร ดังนั้นวิธีนี้จึงเหมาะกับงานวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ สำหรับการวิเคราะห์ห่อภิมานนั้นให้สารสนเทศกับดัชนีมาตรฐาน ดังนั้น งานวิจัยเชิงปริมาณที่เสนอค่าสถิติครบถ้วนจึงควรใช้การวิเคราะห์ห่อภิมาน

วิธีและขอบเขตการสังเคราะห์งานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย (Research synthesis) เป็นวิธีหลักในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถจำแนกได้ 2 ประเภทคือ การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Synthesis) และการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Synthesis) โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยด้านจำนวนตัวเลข หรือค่าทางสถิติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จากนั้นจึงนำมาจัดประเภทเพื่อสร้างข้อถกเถียงใหม่ การสังเคราะห์เชิงปริมาณจึงเน้นวิเคราะห์ผลวิเคราะห์ (Analysis of Analysis) หรือการวิเคราะห์เชิงผสมผสาน (Integrative Analysis) หรือการวิจัยงานวิจัย (Research of Research) โดยวิธีการวิเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณมีดังนี้

1.1 ตรวจสอบคุณภาพของรายงานการวิจัย ในส่วนของวิธีดำเนินการวิจัย คุณภาพของข้อมูล และความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าผลการวิจัยที่นำมาสังเคราะห์เป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ

1.2 กำหนดประเด็นและตัวแปรอันเป็นคุณลักษณะที่ปรากฏในงานวิจัย เช่น สนามของการวิจัย ระยะเวลาของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นต้น

1.3 จำแนกงานวิจัยออกตามประเด็นหลักสำคัญ อาทิ ลักษณะที่สำคัญ อุปสรรค / ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานวิจัย วิธีการแก้ปัญหาในงานวิจัย

1.4 วิเคราะห์ลักษณะงานวิจัย จัดหมวดหมู่และทำการสังเคราะห์โดยการแนบตามตัวแปร

2. การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการอ่านวิเคราะห์รายงานวิจัยในประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเขียนสรุปเข้าด้วยกันเป็นองค์ความรู้ของผู้วิจัย การสังเคราะห์งานวิจัยด้วยวิธีเชิงคุณภาพ จะช่วยให้เข้าใจการวิจัยเชิงระบบและนโยบายด้านสุขภาพได้ดีขึ้นผ่านกระบวนการที่ได้เห็นมุมมองและการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะสรุปทิศทาง แนวโน้มหรือข้อเสนอที่ควรจะเป็นและเหมาะสมกับบริบท (Gilson 2014) โดยวิธีการวิเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพมีดังนี้

2.1 สรุควงคุณลักษณะและจำนวนของงานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ช่วง พ.ศ. 2552 - 2561

2.2 จัดหมวดหมู่ของงานวิจัยที่มีเป้าหมาย (ผลที่ต้องการให้เกิดกับกลุ่มตัวอย่าง) แบบเดียวกัน เช่น งานวิจัยที่เน้นการพัฒนาความสามารถผู้บริหารระบบสุขภาพ งานวิจัยที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย เมื่อนโยบายเปลี่ยนแล้ว วิธีคิดของผู้จัดการระบบเปลี่ยนด้วยหรือไม่

2.3 วิเคราะห์เนื้อหาในรายงานวิจัย เช่น สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่การคิดวิธีการแก้ไข แนวคิดหลักการหรือวิธีการที่ใช้ในการพัฒนา ขั้นตอนการวางแผนและทดลองแก้ไขปัญหา วิธีการเก็บข้อมูลและประเมินผล และที่สำคัญที่สุดคือผลการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์ความเหมือนหรือต่างของสาระในงานวิจัย

2.4 ดำเนินการวิเคราะห์สังเคราะห์งานวิจัย โดยวิเคราะห์ในด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านผลการศึกษาลำดับ

ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนาและสังเคราะห์แบบตีความ โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยแต่ละเรื่องแล้วนำมาเปรียบเทียบ

กันและตีความสู่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์วิธีวิทยาการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยแล้ว จัดกลุ่มเปรียบเทียบวิธีวิจัยและประเภทของงานวิจัย ตลอดจนวิเคราะห์เกี่ยวกับผล การศึกษาแต่ละเรื่องจัดกลุ่มหาความสัมพันธ์แล้วตีความหรือที่พบใหม่ จากนั้นจึง นำเสนอผลการสังเคราะห์และอภิปรายผลการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งหมดเพื่อตอบ สถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม หรือไทยศึกษาของสถาบันไทยคดี ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตลอดจนการนำผลการสังเคราะห์ไปสู่การเสนอแนะ ต่อการประยุกต์ใช้ผลการศึกษาต่อไป

สถานภาพทางวิชาการและองค์ความรู้:

ผลการสังเคราะห์งานวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันไทยคดี ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยนำเสนอเนื้อหาเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การ สังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Synthesis) และ การ สังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Synthesis) โดยสามารถ อภิปรายได้ดังนี้

1. การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Synthesis) จำแนกตามคุณลักษณะงานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

1.1. งานวิจัยจำแนกตามรายชื่อนักวิจัยประจำสถาบันในฐานะ หัวหน้าโครงการ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละงานวิจัยจำแนกตามรายชื่อนักวิจัยประจำสถาบัน
(ในฐานะหัวหน้าโครงการ)

รายชื่อนักวิจัย	ความถี่ (เรื่อง)	ร้อยละ
กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล	2	5.71
เทียมจิตร พ่วงสมจิตร	2	5.71
วารุณี โอสการมณ	1	2.86
ศุภารมย์ ประสาทแก้ว	7	20.00
สิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร	7	20.00
สุจิตรา ไชยจันทร์	7	20.00
สุระ พิริยะสงวนพงศ์	2	5.71
สุทธิเกียรติ อังกาบบุรณะ	1	2.86
อาสา คำภา	3	8.57
อื่น ๆ	3	8.57
รวมทั้งสิ้น	35	100 (99.99)

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ถูกผลิตโดยศุภารมย์ ประสาทแก้ว สิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร และสุจิตรา ไชยจันทร์ ในนามหัวหน้าโครงการมากที่สุด คนละ 7 โครงการ รองลงมาคือ อาสา คำภา กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล เทียมจิตร พ่วงสมจิตร สุระ พิริยะสงวนพงศ์ วารุณี โอสการมณ สุทธิเกียรติ อังกาบบุรณะ และอื่น ๆ ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ความถี่และร้อยละดังกล่าว มิได้แสดงถึงสมรรถภาพและศักยภาพด้านงานปฏิบัติการวิจัยส่วนบุคคลของนักวิจัยแต่ละท่านด้วยเหตุผล 2 ประการ ได้แก่ 1. จำนวนงานวิจัยที่ถูกจำแนกตามรายชื่อนักวิจัยประจำสถาบันฯ

นั้น จำแนกโดยใช้รายชื่อนักวิจัยที่เป็นหัวหน้าโครงการเป็นหลัก โดยที่ในแต่ละโครงการอาจมีนักวิจัยท่านอื่นเป็นผู้ร่วมผลิตโครงการวิจัยก็ได้ และ 2. อัตรากำลังของนักวิจัยประจำสถาบันฯ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างต่อเนื่อง มีทั้งนักวิจัยรุ่นใหม่ นักวิจัยที่ลาเพื่อศึกษาต่อ นักวิจัยที่ลาป่วยระยะยาว และรวมถึงนักวิจัยที่ลาออกหรือเกษียณอายุราชการ

1.2 แหล่งทุนวิจัย

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละงานวิจัยจำแนกตามแหล่งทุนวิจัย

แหล่งทุนวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
ทุนงบประมาณแผ่นดิน จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	5	14.29
ทุนทั่วไปจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	13	37.14
ทุนนักวิจัยรุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	3	8.57
ทุนวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา	14	40
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากภายในองค์กรเป็นหลัก ได้แก่ ทุนทั่วไปจากกองทุนวิจัย คิดเป็นร้อยละ 37.14 และทุนวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา ร้อยละ 40 รองลงมาเป็นทุนงบประมาณแผ่นดินจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และทุนนักวิจัยรุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร้อยละ 14.29 และ 8.57 ตามลำดับ

1.3 ปึงบประมาณที่เสนอขอทุน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละงานวิจัยจำแนกตามปึงบประมาณที่เสนอขอทุน

ปึงบประมาณที่เสนอขอทุน	ความถี่	ร้อยละ
ปึงบประมาณ 2555	4	11.43
ปึงบประมาณ 2556	5	14.29
ปึงบประมาณ 2557	3	8.57
ปึงบประมาณ 2558	7	20
ปึงบประมาณ 2559	4	11.43
ปึงบประมาณ 2560	4	11.43
ปึงบประมาณ 2561	8	22.86
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกเสนอขอทุนในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ถูกเสนอในปึงบประมาณ 2558 และ 2561 คิดเป็นจำนวนปึงบประมาณละ 7 - 8 ข้อเสนอโครงการ ส่วนการเสนอขอทุนในปึงบประมาณที่เหลือ ค่อนข้างใกล้เคียงกันคือปีละ 3 - 5 ข้อเสนอโครงการ

1.4 การมีส่วนร่วมในงานวิจัย

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของรายงานการวิจัย
จำแนกตามการมีส่วนร่วมในงานวิจัย

ปีงบประมาณที่เสนอขอทุน	ความถี่	ร้อยละ
งานวิจัยเดี่ยว	10	28.57
งานวิจัยที่มีผู้ร่วมวิจัย	25	71.43
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่นักวิจัยดำเนินการวิจัยร่วมกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นกับนักวิจัยภายในสถาบันหรือนักวิจัยภายนอกก็ตาม โดยคิดเป็นร้อยละ 71.43 ในขณะที่งานวิจัยที่เป็นงานวิจัยเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 28.57

ความน่าสนใจของข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมในการวิจัยอยู่ที่ว่า หากเป็นงานวิจัยที่มีผู้ร่วมวิจัย ในการดำเนินการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ ที่มีวัตถุประสงค์ขนาดใหญ่ ต้องการตอบโจทย์การวิจัยในระดับสังคม จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น การวิจัย เรื่องแนวทางในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมไทย: ศึกษาและวิเคราะห์จากงานวิจัยในช่วง พ.ศ. 2545 - 2554 และกรณีตัวอย่างแห่งความสำเร็จ ที่ดำเนินการภายใต้ชุดโครงการอภิปรายความผ่านพระราชกรณียกิจและแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับประโยชน์สุขของคนไทย และงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลจิตรกรรมฝาผนังภาพเกี่ยวกับอาหารและการกิน อยู่ สู่การเป็นทุนทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมเกี่ยวกับอาหารไทยในยุค THAILAND 4.0 ภายใต้ชุดโครงการการศึกษาและการพัฒนาฐานข้อมูลวัฒนธรรมอาหารไทยสู่การเป็นทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นวัตกรรม และการท่องเที่ยวด้านอาหารไทย

1.5 สาขาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของรายงานการวิจัยจำแนกตามสาขาที่เกี่ยวข้อง

รายงานการวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
การศึกษาด้านประวัติศาสตร์	9	25.71
การศึกษาด้านศิลปกรรมศาสตร์	5	14.29
การศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน	16	45.71
การศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์	3	8.57
อื่น ๆ	2	5.72
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชนมากที่สุดถึง 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 45.71 โดยงานศึกษาด้านนี้เป็นงานศึกษาที่บูรณาการองค์ความรู้จากหลายสาขาวิชา อาทิ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การท่องเที่ยว รองลงมาคือการศึกษาด้านประวัติศาสตร์จำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.71 โดยงานวิจัยด้านประวัติศาสตร์ที่ถูกผลิตและเผยแพร่จากสถาบันไทยคดีศึกษา สามารถแบ่งได้เป็น 2 แขนงที่สำคัญ คือการศึกษาด้านประวัติศาสตร์สังคม / การเมือง ที่พบได้บ่อยครั้งในงานวิจัยของอาสา คำภา และอีกแขนงหนึ่งคือการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ ที่พบได้ในงานวิจัยของสิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร

สำหรับงานวิจัยในด้านการศึกษาที่เหลือนี้อีกจำนวนที่ลดหลั่นกันลงมา ได้แก่ การศึกษาด้านศิลปกรรมศาสตร์ การศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ และการศึกษาด้านอื่น ๆ ที่คิดเป็นร้อยละ 14.29, 8.57 และ 5.72 ตามลำดับ โดยที่การศึกษาด้านอื่น ๆ จำนวน 2 เรื่อง คือ การวิจัยด้านการสังเคราะห์งานวิจัย 1 เรื่อง และด้านรัฐศาสตร์ 1 เรื่อง

1.6 รูปแบบงานวิจัย

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามรูปแบบงานวิจัย

รูปแบบงานวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
งานวิจัยพื้นฐาน	29	82.86
งานวิจัยประยุกต์	5	14.29
งานวิจัยเชิงปฏิบัติการ	1	2.86
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีรูปแบบงานวิจัยเป็นงานวิจัยพื้นฐานมากที่สุดถึง 29 งานวิจัย จาก 35 งานวิจัยที่ถูกเผยแพร่ คิดเป็นร้อยละ 82.86 ส่วนงานวิจัยในรูปแบบงานวิจัยประยุกต์มีจำนวน 5 งานวิจัย คิดเป็นร้อยละ 14.29 และมีงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอีก 1 งานวิจัย คิดเป็นร้อยละ 2.86

1.7 วิธีวิจัย

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามวิธีวิจัย

รูปแบบวิธีวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
งานวิจัยเชิงคุณภาพ	25	71.42
งานวิจัยเชิงปริมาณ	8	22.86
งานวิจัยแบบผสมผสาน	2	5.72
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมากถึง 25 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.42 รองลงมาคืองานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22.86 นอกจากนี้ยังม้งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน คือการใช้วิธีการดำเนินการวิจัยทั้งเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ อีก 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.72

1.8 กลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	ความถี่	ร้อยละ
ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคล	17	48.57
1 - 10 คน	4	11.43
11 - 20 คน	0	0.00
21 - 30 คน	2	5.71
31 - 40 คน	0	0.00
41 - 50 คน	0	0.00
มากกว่า 50 คน	8	22.86
ไม่ระบุ	4	11.43
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่มีกลุ่มตัวอย่างไม่ได้เป็นบุคคลหรือกลุ่มคน มากถึง 17 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 48.57 กล่าวคือ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาในพื้นที่หรือขอบเขตการวิจัยลักษณะอื่น อาทิ

เรื่องราวที่มาของสิ่งต่าง ๆ จิตรกรรมฝาผนังในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนคติความเชื่อของสิ่งต่าง ๆ

สำหรับงานวิจัยที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคล คืองานวิจัยที่ดำเนินการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์หรือการใช้แบบสอบถาม มักใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 50 คน มีงานวิจัยที่ใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่า 50 คน มากถึง 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22.86 รองลงมาคืองานวิจัยที่ใช้กลุ่มตัวอย่าง 1 - 10 คน มีจำนวน 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.43 และใช้กลุ่มตัวอย่าง 21 - 30 คนอีก 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 5.71 อย่างไรก็ตามมีงานวิจัยจำนวน 4 เรื่อง ที่ใช้การสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามแต่ไม่ระบุจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 11

1.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
งานวิจัยจากเอกสารหรือข้อมูลทุติยภูมิ	9	25.71
ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง	7	20
เป็นงานวิจัยที่เก็บข้อมูลจากทั้ง (1) งานวิจัยจากเอกสารหรือข้อมูลทุติยภูมิ และ (2) ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง	19	54.29
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานวิจัยจากเอกสารที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ และผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาด้วยตนเองในการสัมภาษณ์ หรือเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม เป็นจำนวน 19 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 54.29 และมีเพียงร้อยละ 45.71 หรือ 16 เรื่องที่เป็นงานวิจัยจากเอกสารหรือข้อมูลทุติยภูมิหรืองานวิจัยที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ศึกษาด้วยตนเองเพียงอย่างเดียวหนึ่ง

1.10 การเลือกใช้เครื่องมือ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามการเลือกใช้เครื่องมือ

เครื่องมือวิจัย	ความถี่	ร้อยละ
ใช้เครื่องมือประเภทเดียว	25	71.43
ใช้เครื่องมือหลายประเภท	10	28.57
รวมทั้งสิ้น	35	100

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเลือกใช้เครื่องมือประเภทเดียว เป็นจำนวน 25 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 71.43 ถัดมาเป็นงานวิจัยที่ใช้เครื่องมือหลายประเภท จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 28.57 สำหรับชนิดและรูปแบบงานวิจัยจะอภิปรายในหัวข้อถัดไป

1.11 เครื่องมือวิจัย

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของงานวิจัยจำแนกตามประเภทเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
แบบสอบถาม	9	18.00
แบบสัมภาษณ์	9	18.00
แบบสังเกต	8	16.00
สื่อการเรียนรู้	1	2.00
แบบบันทึกสนทนากลุ่ม	2	4.00
แบบสังเกตแบบมีน้ำหนักระยะ	1	2.00
แบบบันทึกข้อมูล	3	6.00
นักวิจัย	17	34.00
รวมทั้งสิ้น	50	100

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกผลิตและเผยแพร่ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเลือกใช้เครื่องมือหลากหลาย แต่เครื่องมือที่ปรากฏในงานวิจัยมากที่สุดคือ “นักวิจัย” กล่าวคือ งานวิจัยส่วนใหญ่ของสถาบันไทยคดีศึกษา เป็นงานวิจัยที่อาศัยทักษะและความเชี่ยวชาญของนักวิจัยในการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย ผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ส่วนเครื่องมือที่นอกเหนือจากนักวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แต่ละชนิดมีความถี่คิดเป็น 16 - 18 ของจำนวนเครื่องมือที่ปรากฏในงานวิจัย และมีเครื่องมืออื่น ๆ ปรากฏเล็กน้อย ตามลำดับ เช่น แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกสนทนากลุ่ม สื่อการเรียนรู้ แบบสังเกตแบบมีน้ำหนักระยะ เป็นต้น

2. การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research Synthesis)

2.1 ด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

จากงานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้รับจัดสรรทุนและตีพิมพ์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า แนวคิดทฤษฎีที่ถูกใช้เป็นทฤษฎีในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เป็นสำคัญ แต่แนวคิดทฤษฎีที่ถูกหยิบยกมาใช้บ่อยครั้งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ (Historical Theory) แนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์สังคม (Social Economy Theory) และแนวคิดทฤษฎีสังคมหลังสมัยใหม่ (Postmodern Theory)

โดยกลุ่มแรกคือแนวคิดทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ ที่มุ่งเน้นอธิบายปรากฏการณ์ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบันที่อาจเหมือนหรือแตกต่างหลากหลายจากเดิม โดยยึดเอาระยะเวลาเป็นแกนกลางในการอธิบาย ซึ่งปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่นักวิจัยประจำสถาบันฯ ให้ความสนใจส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปทางประวัติศาสตร์ศิลปะและประวัติศาสตร์สังคม โดยแนวคิดทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ศิลปะสะท้อนได้อย่างเด่นชัดในงานศึกษาของสิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร เรื่อง *พระพุทธรูปที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้าง: คติการสร้าง และรูปแบบศิลปะ* (Pinanratchathon 2019) ที่ศึกษาพระพุทธรูปที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเนื่องในงานพระราชพิธีและสร้างเป็นการส่วนพระองค์ จากหลักฐานที่ปรากฏในเอกสารหรือเป็นที่รับรู้โดยทั่วไป จากตัวอย่างพระพุทธรูปในการศึกษา 14 องค์ สิโรตม์ ได้อธิบายตั้งแต่พัฒนาการทางระยะเวลา ว่าพระพุทธรูปแต่ละองค์มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างไร ยิ่งไปกว่านั้นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ศิลปะยังต้องศึกษาในด้านเนื้อหา ซึ่งในงานวิจัยนี้ สิโรตม์ ยังได้ศึกษาคติการสร้างมุ่งเน้นในเรื่องวัตถุประสงค์ของการสร้างและขั้นตอนวิธีในการสร้าง และรูปแบบศิลปะมุ่งเน้นในเรื่องพุทธลักษณะของพระพุทธรูปที่กำหนดขึ้นเป็นแบบหรือแนวที่เป็นที่ยอมรับ แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวยังถูกใช้

อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ดังเช่นงานวิจัยในปีงบประมาณ 2560 เรื่อง การสำรวจสถานะความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะไทยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพม่า - มอญ ที่ศึกษาประวัติความเป็นมาในเชิงระยะเวลาของโบราณวัตถุและโบราณสถานในประเทศไทย โดยศึกษาทั้งวิวัฒนาการหรือพัฒนาการทางรูปแบบ ตลอดจนความหมายทางประติมานวิทยา รวมถึงสันนิษฐานกำหนดอายุโดยพิจารณาข้อมูลแวดล้อม

สิโรตม์ ได้ขยายความถึงแนวคิดทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ศิลปะ ว่าโดยหลักแล้วแนวคิดกลุ่มนี้คือการศึกษาศิลปะผ่านช่วงเวลาหรือยุคสมัยต่าง ๆ ที่โดยหลักแล้วมักนิยมศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ พัฒนาการด้านรูปแบบ ความหมายทางประติมานวิทยา และภาพสะท้อนทางสังคม สะท้อนได้จากบทสัมภาษณ์

“แนวคิดทางด้านประวัติศาสตร์จะมีกรอบเกี่ยวกับการมองพัฒนาการทางศิลปะ ผ่านยุคสมัย อธิบายตีความศิลปะใน 2 - 3 ประเด็น ประเด็นเกี่ยวกับพัฒนาการด้านรูปแบบ ประเด็นด้านความหมายทางประติมานวิทยา และประเด็นเกี่ยวกับภาพสะท้อนทางสังคม โจทย์มันก็จะแปรตามสิ่งที่เราสนใจทั้งในด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม”

(Interview Pinanratchathon 2021, March 2)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการวิจัยที่นำแนวคิดทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะไปปรับใช้ ต้องปรับตัวให้เข้ากับโจทย์และความท้าทายของแหล่งทุน กล่าวคือ การศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะต้องเป็นมากกว่าการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) หากแต่ต้องเป็นงานวิจัยที่สร้างผลผลิตผลลัพธ์ และ / หรือ ผลกระทบต่อสังคมอีกด้วย สะท้อนได้จากบทสัมภาษณ์

“ประวัติศาสตร์ศิลป์ พอมากลาง ๆ ยุค ลักเมื่อห้าปีที่แล้ว ก็ต้องประยุกต์ใช้มากขึ้น เพราะโจทย์ของ วช. (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ) เป็นลักษณะของการประยุกต์มากขึ้น ผมก็ต้องเอาประวัติศาสตร์ศิลปะไป

จับกับพวกการทำสื่อข้อมูลกับทำข้อมูลดิจิทัลมากขึ้น ก็
เริ่มฉีกออกมา ให้ประวัติศาสตร์ศิลปะไปอยู่ในสื่อ
เหล่านี้ให้ได้ อันนี้เป็นโจทย์ที่เราปรับตัว”

(Interview Pinanratchathon 2021, March 2)

แนวคิดทฤษฎีทางประวัติศาสตร์อีกสายที่ปรากฏในงานวิจัยของสถาบัน
ไทยคดีศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมาคือ แนวทฤษฎีประวัติศาสตร์สังคม การเมือง และ
วัฒนธรรม พบเห็นได้อย่างเด่นชัดในงานวิจัยของอาสา คำภา งานวิจัยเรื่อง
พระมหากษัตริย์แห่งสังคม “เมืองน้ำ” จาก คติจาริต ถึง การควบคุมบริหารจัดการน้ำ
ภายใต้บริบท “พระราชอำนาจน้ำ” เป็นเรื่องที่โดดเด่นในการนำแนวคิดทฤษฎี
ประวัติศาสตร์สังคมมาใช้ในงานวิจัย อาสา ได้นำแนวคิดทางประวัติศาสตร์มาศึกษา
ภาพรวมของเทคโนโลยี วิถีวิทยา ในการควบคุมบริหารจัดการน้ำของพระมหากษัตริย์
ไทย ที่สัมพันธ์กับเงื่อนไขบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมใน
ประวัติศาสตร์แต่ละช่วงสมัย ทั้งแนวคิดประวัติศาสตร์ของสถาบันพระมหากษัตริย์
ไทยในภาพกว้าง ที่มีการกล่าวถึงความเป็นมาและลักษณะเฉพาะของสถาบัน
พระมหากษัตริย์ไทยในแต่ละยุคสมัย ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับรัฐและสถาบันกษัตริย์
ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ที่ชี้ให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม นับตั้งแต่
ปลายอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์ มีผลต่อความคิดของชนชั้นนำในสยามเกี่ยวกับ
พุทธศาสนา ที่มีลักษณะที่เป็นมนุษยนิยม - เหตุผลนิยมมากขึ้น และเปลี่ยนจาก
แนวคิดจักรพรรดิราชและธรรมราชาของผู้ปกครอง ไปสู่ธรรมราชาธิราช ที่หมายถึง
พระมหากษัตริย์ผู้ทรงสนพระทัยในพระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่อาศัยแนวคิดทฤษฎีทางประวัติศาสตร์สังคมมาใช้ในการ
การศึกษาก็มีความจำเป็นต้องผนวกนำแนวคิดทางสังคมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ด้วย
อาทิ แนวคิดทางสังคมวิทยา แนวคิดทางการเมืองวัฒนธรรม แนวคิดสังคมหลัง
สมัยใหม่ เพื่อให้การศึกษาทางประวัติศาสตร์เป็นมากกว่าการเล่าเรื่อง หากแต่เป็น
งานวิจัยที่มีเรื่องราว มีสีสันในงานเขียนมากกว่าเดิม

“แนวคิดอย่างแรก ๆ คือเราได้มาแบบวัฒนธรรมชุมชนในการศึกษา งานศึกษาเรื่องรัฐไทยยังอยู่ในกรอบคิดแบบวัฒนธรรมชุมชน จะว่าไปมันไม่ได้เป็นกรอบคิดอะไรมากมาย เป็นการศึกษาของนักประวัติศาสตร์ ศึกษาความเปลี่ยนแปลงแล้วหยิบยืมหยิบนี้มาใช้ เล่าเรื่องประวัติศาสตร์แบบศึกษาบริบท ปัจจัยภายนอก แล้วมามองความเปลี่ยนแปลง...ส่วนงานในหลวงได้กรอบคิดใหม่ ๆ จากการอ่านหนังสือ เรื่องอำนาจนำ (Hegemony) เพราะฉะนั้นเราเลยได้แนวคิดพวกนี้มาใช้...ผมอ่านพวกวัฒนธรรมศึกษาหรือการเมืองวัฒนธรรม เหมือนกับว่าในการทำงานวิชาการหรืองานประวัติศาสตร์มันต้องมีทั้งกำลังภายในและวิชาตัวเบา กำลังภายในคือพวกเน้นข้อมูล ค้นลึก ๆ ส่วนวิชาตัวเบาคือวิชาทฤษฎี หวือหวาแล้วโลดโผน สนุกสนาน มันต้องผสมกัน

(Interview Kumpha 2021, March 2)

แนวคิดทฤษฎีประวัติศาสตร์สังคมได้ถูกนำมาใช้เพียงแค่ประวัติศาสตร์สังคมในระดับมหภาคเท่านั้น เพราะนักวิจัยบางส่วนได้นำแนวคิดทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ในระดับชุมชนอีกด้วย งานวิจัยเรื่อง การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อสนับสนุนงานพัฒนาและเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนปากน้ำประแส ของกาญจนา เหล่าโชคชัยกุล ได้ศึกษาการศึกษาพัฒนาการของสังคมหรือชุมชนที่อยู่นอกแคว้นวงศุนย์อำนาจทางการเมืองของรัฐ สังคม หรือชุมชน ผ่านแนวคิดประวัติศาสตร์ชุมชน ท้องถิ่น และภูมิวัฒนธรรม ที่เพื่อรวบรวมค้นคว้าข้อมูลองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของชุมชนปากน้ำประแส ที่ช่วยให้เห็นภาพของท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับมิติทางประวัติศาสตร์ของส่วนกลางหรือประวัติศาสตร์กระแสหลัก แนวคิดประวัติศาสตร์ในระดับชุมชนมีอิทธิพลต่อการลงพื้นที่ศึกษาภาคสนาม นำไปสู่การใช้

วิธีการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ ด้วยจดหมายเหตุ พงศาวดารและเอกสารรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับวิธีการทางมานุษยวิทยา ข้อมูลทางประวัติศาสตร์จึงได้มาจากการลงพื้นที่ รวบรวมเอาเรื่องราวของครอบครัว และผู้คนในพื้นที่ มาใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

แนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์สังคม ที่เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐศาสตร์ หากแต่มุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางสังคมกับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญของพฤติกรรมบนพื้นฐานของการตัดสินใจบนหลักเหตุผล แนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์สังคมถือเป็นอีกสายแนวคิดทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้ในงานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา แม้สถาบันไทยคดีศึกษาจะเป็นสถาบันที่มีพันธกิจด้านศิลปะและวัฒนธรรมเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ยากที่ปฏิเสธได้ว่าหลายครั้งภารกิจของสถาบันไทยคดีศึกษามีส่วนคาบเกี่ยวกับนโยบายทางเศรษฐกิจ จึงมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งมีขอบเขตการศึกษาบูรณาการระหว่างสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เช่น งานศึกษาเรื่อง *ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยและแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่ม Baby boomer ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* ของสุจิตรา ไชยจันทร์ ที่ได้นำแนวคิดอย่างแนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวและแนวคิดเรื่องการตลาดท่องเที่ยวมาใช้ โดยแนวคิดดังกล่าวช่วยเป็นแนวทางชี้ให้เห็นปัจจัยต่าง ๆ อาทิ ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ช่วงเวลาในการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว ผู้ร่วมเดินทาง พาหนะในการเดินทาง ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว ภูมิประเทศที่สนใจเดินทาง สถานที่พักผ่อน วันพักผ่อนในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ฤดูกาลในการท่องเที่ยว อีกทั้งยังหมายรวมถึงพฤติกรรมจากผู้ผลิตอย่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Product) ราคาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Price) การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Places / Tourism Distribution) รวมถึงการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว (Tourism Promotion) ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเศรษฐกิจอย่างพฤติกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยของกลุ่มตัวอย่างซึ่งคือกลุ่ม Baby boomer

การท่องเที่ยวถือเป็นประเด็นหลักที่นักวิจัยประจำสถาบันไทยคดีศึกษานำแนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์สังคมมาปรับใช้อยู่เป็นระยะ เช่นเดียวกับงานวิจัยของศุภารมย์ ประสาทแก้ว เรื่อง “ทำเตียน”ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: การปรับตัวของพื้นที่สู่การบริการด้วยร้านอาหารและที่พัก ที่นำแนวคิดเรื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาใช้เพื่ออธิบายถึงธุรกิจการบริการด้านที่พักและร้านอาหารที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในย่านท่าเตียน ในฐานะที่ธุรกิจที่พักหรือธุรกิจโรงแรมมีความสำคัญที่หลากหลายทั้งทางเศรษฐกิจ ทางวัฒนธรรม และสังคม เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง เมื่อธุรกิจที่พักเริ่มเกิดเติบโตขึ้น ก็ทำให้เกิดการว่าจ้างแรงงานที่สร้างรายได้ เกิดผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของประเทศ อัตราการว่างงานลดลง อีกทั้งยังมีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า สถานที่ตั้งของธุรกิจจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านถนน ระบบสาธารณูปโภค ระบบสื่อสารและโทรคมนาคม อีกนัยหนึ่งธุรกิจที่พักก็มีส่วนสำคัญในการช่วยอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมและส่งเสริมสินค้าศิลปหัตถกรรมในทางอ้อม การจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น ลอยกระทง งานสงกรานต์ ฯลฯ โดยมีการจัดงานขึ้นในพื้นที่โรงแรมเพื่อให้ลูกค้าได้ร่วมกิจกรรมในสถานที่พักแรม

การดำเนินงานที่สอดคล้องกับพันธกิจของสถาบันไทยคดีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรม โดยใช้แนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์สังคมมาใช้ในการวิจัยของอิสรา อุปถัมภ์ เรื่อง *พิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย* ที่นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานเชิงการตลาด มาชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมทางสังคม อันได้แก่ การบริหารงานพิพิธภัณฑสถานให้ประสบความสำเร็จมีความจำเป็นต้องอาศัยหลักการ เงื่อนไข หรือปัจจัยทางเศรษฐกิจอย่างเช่นการตลาด 8 ประการ อันได้แก่ สร้างพันธกิจและเอกลักษณ์เฉพาะของพิพิธภัณฑสถาน สร้างแรงจูงใจให้ผู้ชมเข้าพิพิธภัณฑสถาน รูปแบบของการบริหารองค์กรภายในพิพิธภัณฑสถาน ศึกษาความต้องการของผู้ชม การให้บริการของพิพิธภัณฑสถาน การขยายขอบเขตการให้บริการ การประชาสัมพันธ์ การแสวงหารายได้สนับสนุนอื่น ๆ นอกจากนี้ การสร้างมูลค่าให้กับวัตถุจัดแสดงและพัฒนาบุคลากรในพิพิธภัณฑสถานก็ถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพิพิธภัณฑสถานที่ประสบความสำเร็จ (ทางเศรษฐกิจ)

งานวิจัยด้านศิลปะและวัฒนธรรมของสถาบันไทยคดีศึกษาได้ถูกจำกัดอยู่ภายใต้กรอบความคิดหรือขนบด้านงานวิจัยแบบดั้งเดิม หากแต่มีการขยับปรับเปลี่ยนและเคลื่อนตัวตามพัฒนาการด้านการวิจัย ด้านแนวคิดทฤษฎีก็เช่นเดียวกัน นักวิจัยประจำสถาบันไทยคดีศึกษาจึงได้นำแนวคิดสังคมหลังสมัยใหม่ (Postmodern Theory) มาประยุกต์ใช้เป็นมุมมองในการอธิบายปรากฏการณ์ด้านพระพุทธศาสนา และสังคมอย่างต่อเนื่อง สะท้อนได้จากงานวิจัยของเทียมจิตร พ่วงสมจิตร เรื่อง *สัญลักษณ์และพุทธธรรมในบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก* ที่ใช้ทฤษฎีสัญญัตติวิทยาที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการอธิบายความบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ทางด้านภาษา ได้แก่ คำ วลี ประโยค กลุ่มประโยค และภาพประกอบเรื่องจากบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก มุ่งค้นหารหัสหรือกฎเกณฑ์ตามหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา และสามารถอธิบายความหมายนั้นตามหลักทางพุทธธรรมนั้นภายใต้โมทัศน์ต่าง ๆ ที่ถอดออกมาจากตัวบทด้วยวิธีการทลายกรอบจินตนาการ

แนวคิดทฤษฎีสังคมหลังสมัยใหม่เป็นอิทธิพลที่มีความสัมพันธ์กับสนามวิจัยของนักวิจัยภายในสถาบัน เพราะในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา นักวิจัยอย่างอาสา คำภา ได้พานงานวิจัยของสถาบันเข้าสู่สนามของ “อำนาจ” งานวิจัยเรื่อง *พระมหากษัตริย์แห่งสังคม “เมืองน้ำ” จาก คติจาริต ถึง การควบคุมบริหารจัดการน้ำภายใต้บริบท “พระราชอำนาจน้ำ”* นอกจากจะวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎีทางประวัติศาสตร์ ดังที่ได้อภิปรายไปในตอนต้นแล้ว งานวิจัยชิ้นนี้ยังได้ศึกษาวิเคราะห์การบริหารจัดการน้ำภายใต้บริบท “พระราชอำนาจน้ำ” รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผ่านแนวคิดหลังสมัยอย่างแนวคิด “อำนาจน้ำ” (Hegemony) หรือ การครอง “อริยสิทธิ์” โดยนำมาใช้อธิบายการบริหารจัดการน้ำภายใต้บริบท “พระราชอำนาจน้ำ” ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสั่งสมอย่างยาวนาน ทั้งจากการทรงงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและจากพระประสพการณ์ และพระบารมีที่เพิ่มพูนตามระยะเวลาแห่งการครองสิริราชสมบัติ ส่งผลให้ได้รับการน้อมนำมาปฏิบัติตามโดยภาคส่วนต่าง ๆ อย่างกว้างขวางเป็นที่ประจักษ์ สิ่งนี้คือลักษณะเฉพาะของการบริหารจัดการน้ำที่ปรากฏในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

2.2 ด้านวิธีวิทยาการวิจัย

งานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้รับจัดสรรทุนและตีพิมพ์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ดำเนินการบนตรรกะของการค้นคว้า (Logic of Inquiry) โดยอาศัยวิธีการวิจัย 2 แนวทางหลัก วิธีแรกคือการวิจัยเชิงอุปนัย (Inductive Research) ที่มีความสัมพันธ์และนำมาสู่วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และอีกวิธีการหนึ่งคือการวิจัยเชิงนิรนัย (Deductive Research) นำมาสู่วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

ปัจจัยสำคัญที่สุดที่นำมาสู่การวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยเชิงปริมาณคือ “ประเด็นของการวิจัย” ที่หมายถึง สิ่งที่มีสัมพันธ์กับองค์รวมของงานวิจัย ทั้งชุดคำถามหลักของการวิจัยวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา สาขาของการวิจัย ตลอดจนผลที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งจะเห็นได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณในส่วนแรกว่างานวิจัยของสถาบันฯ ส่วนใหญ่อาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ช่วง 10 ปีที่ผ่านมางานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยด้านวัฒนธรรมชุมชนและด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่มักอาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการรองรับประเด็นวิจัย สำหรับงานวิจัยด้านประวัติศาสตร์ที่มีทั้งประวัติศาสตร์ศิลปะและประวัติศาสตร์สังคม ที่มักอาศัยการศึกษาจากหลักฐานหรือแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเป็นสำคัญ ดังประเด็นความสนใจของการศึกษางานประวัติศาสตร์ศิลปะไทยของงานวิจัยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ที่มีการศึกษางานศิลปะประเพณีรูปแบบงานศิลปกรรม โบราณสถาน วัดพระพุทธรูป ทั้งในงานสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ทั้งศิลปกรรมในสมัยรัตนโกสินทร์และอยุธยาในภาคกลาง และอาจรวมถึงการศึกษารูปแบบงานศิลปะท้องถิ่นหรือภูมิภาคอื่น ๆ อาทิ รูปแบบงานศิลปะในภาคเหนือโดยเฉพาะที่เชียงใหม่รวมถึงการให้ความสนใจรูปแบบกลุ่มชาติพันธุ์อย่างกลุ่มชาวมอญ อย่างงานวิจัยเรื่อง *การสำรวจสถานะความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะไทยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพม่า - มอญ* ของสิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร ด้วยวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ว่าด้วยการสำรวจและศึกษาสถานะความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะไทยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพม่า - มอญ นำมาสู่วิธีศึกษาที่ผู้วิจัยสืบค้นจากข้อค้นพบสำคัญจากงานศึกษาทางประวัติศาสตร์ศิลปะไทยที่ปรากฏในประเทศไทยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพม่า -

มอญ ที่ถูกตีพิมพ์เป็นเอกสารทางวิชาการ อาทิ หนังสือ งานวิจัย งานวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยด้านประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น หรือสังคม เช่น งานวิจัยเรื่อง *การจัดการประเพณีเพื่อการท่องเที่ยว: กรณีศึกษา การลอยโคมในเดือนยี่ เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่* ของศุภารมย์ ประสาทแก้ว ที่เป็นงานวิจัยที่ศึกษาที่มาและประเพณีความเชื่อเรื่องการลอยโคมในช่วงประเพณีเดือนยี่ ตลอดจนกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ด้วยประเด็นการศึกษานี้นำไปสู่วิธีการศึกษาวิจัยจากเอกสาร เช่น เอกสารจากหอจดหมายเหตุหอสมุดแห่งชาติ สำนักหอสมุดของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องที่ถูกจัดเก็บอยู่ในรูปแบบออนไลน์ ที่นักวิจัยได้สืบย้อนหลังกลับไป 5 ปี

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพยังปรากฏในรูปแบบงานวิจัยภาคสนาม ที่นักวิจัยต้องลงพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วม ตลอดจนการลงพื้นที่ทำกิจกรรม ในทัศนะของผู้วิจัยโครงการวิจัยเรื่อง *การพัฒนาความสามารถของชุมชนวัดพระธาตุเสด็จ จังหวัดลำปาง ในการศึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน* ของ อาสา คำภา และคณะ เป็นโครงการวิจัยที่สะท้อนวิธีการดำเนินการวิจัยภาคสนามอย่างโดดเด่น เพราะงานวิจัยชิ้นนี้ได้ดำเนินโครงการโดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) ดำเนินการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมระหว่างคณะนักวิจัยในฐานะคนนอก และคนในชุมชนวัดพระธาตุเสด็จ ในกลุ่มบ้าน วัด และโรงเรียน ในฐานะคนใน เพื่อทดลองสร้างกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชน และส่งเสริมพัฒนาความสามารถของชุมชนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

การทำงานภาคสนามที่เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพของนักวิจัยประจำสถาบันฯ นอกจากจะเป็นงานวิจัยที่สร้างผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบต่อพื้นที่แล้ว ยังเป็นประสบการณ์ชั้นดี ที่ทำให้คณะนักวิจัยถอดบทเรียนที่ได้ นำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่น ๆ อีกด้วย

“พอมาตอนหลังเราก็ได้ทำเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นงานที่เราถนัดอยู่แล้ว เริ่มจากที่วัดพระธาตุเสด็จ ที่ลำปาง แล้วก็ได้มาทำที่วัดพระรูป สุพรรณบุรี ในเรื่องเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์มันก็เป็นอีกกรอบที่ประยุกต์มาจากประวัติศาสตร์ศิลปะ ผมทำตั้งแต่งานโครงการวิจัยที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระปฐมเจดีย์ นครปฐมแล้วผมก็ทำเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์มาโดยตลอด ก็ได้ประสบการณ์ตรงนั้น เอาไปทำที่ลำปาง แล้วก็เอาประสบการณ์ที่ลำปางมาทำที่วัดพระรูป”

(Interview Pinanratchathon 2021, March 2)

หากเป็นงานวิจัยที่อาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการสัมภาษณ์ งานวิจัยเรื่อง “ท่าเตียน” ทูทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: การปรับตัวของพื้นที่สู่การบริการด้วยร้านอาหารและที่พัก ของศุภารมย์ ประสาทแก้ว ถือเป็นงานวิจัยที่มีความโดดเด่นเรื่องวิธีการวิจัยที่ใช้การลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อหาข้อค้นพบเกี่ยวกับศักยภาพและกระบวนการปรับตัวของชาวชุมชนท่าเตียนให้สอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว ณ ช่วงเวลานั้น โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์คนในชุมชน ผู้ประกอบการที่เข้ามาลงทุนในพื้นที่ย่านท่าเตียนเกี่ยวกับแนวคิดการลงทุนและแนวโน้มในการเติบโตของธุรกิจร่วมกับการสังเกตการณ์ผู้เข้ารับบริการในร้านอาหารและโรงแรม

แม้การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูล จะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและข้อมูลที่ได้มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ แต่ต้องยอมรับประการหนึ่งว่า การลงพื้นที่ศึกษาภาคสนามอาจพบกับอุปสรรคและความท้าทายได้ตลอด อาทิ ปัญหาด้านความร่วมมือทั้งจากองค์กรต่าง ๆ ตลอดจนผู้คน การแก้ปัญหาในฐานะนักวิจัยจำเป็นต้องสร้างการยอมรับ / ความไว้วางใจต่อกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูล และในปัจจุบันที่สังคมประสบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ยิ่งทำให้การเก็บข้อมูลภาคสนามมีความยากยิ่งขึ้น สะท้อนได้จากบทสัมภาษณ์

“ความยากของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการลง
เก็บข้อมูลภาคสนามนั้นมีความท้าทาย และมีความ
เสี่ยงที่จะไม่ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ ซึ่งมีเหตุมาจาก
หลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นการไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้
สัมภาษณ์ เหตุการณ์ทางสังคมที่เป็นอุปสรรคต่อการ
เก็บข้อมูล เช่น เหตุการณ์โควิด ที่ส่งผลต่อการ
ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ปัจจัยทางด้านเวลาที่บาง
กรณีนักวิจัยไม่สามารถจัดสรรเวลาในการทำวิจัยได้
ปัจจัยทางด้านการเดินทาง ซึ่งล้วนแต่เป็นความท้าทาย
ของนักวิจัยที่ต้องแก้ปัญหา...ในบางครั้งก็จำเป็นต้อง
สร้างกิจกรรมทำร่วมกับคนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลมา
ดังนั้นความท้าทายของการทำวิจัยเชิงคุณภาพ คือการ
ทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับในพื้นที่และสร้างความ
ไว้วางใจให้กับคนในพื้นที่”

(Interview Prasatkaew 2021, March 2)

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพไม่สามารถตอบคำถาม
หรือประเด็นของการวิจัยในปัจจุบันได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ประเด็นอย่างเศรษฐกิจ
การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม เป็นประเด็นที่จำเป็นต้องอาศัยการวิจัยเชิงปริมาณ ที่เริ่ม
จากเก็บข้อมูลจากหน่วยย่อยเพื่อมาใช้หาข้อสรุปทั่วไป นำมาสู่วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ
วิธีการวิจัยเชิงปริมาณจึงเป็นวิธีวิทยาการวิจัยหนึ่งที่พบได้มาก เมื่อนักวิจัยประจำ
สถาบันต้องการตอบคำถามเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น แนวโน้ม ความสัมพันธ์
อาทิ งานวิจัยเรื่อง “ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยและแนวโน้ม
พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่ม Baby boomer ในเขตกรุงเทพมหานครและ
ปริมณฑล” ของสุจิตรา ไชยจันทร์ ที่อาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณอันเป็นสิ่งที่
สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์ที่ศึกษาการรับรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการ
ท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยวและแนวโน้มการท่องเที่ยว รวมถึงปัจจัยในการ
ตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศในอนาคตของกลุ่ม Baby boomer คัดเลือก

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เฉพาะผู้ที่มีอายุระหว่าง 48 - 66 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่เคยท่องเที่ยวในประเทศไทยในช่วงระยะเวลา 1 ปี ที่ผ่านมา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบผสม (Mixed Method sampling) การหาข้อสรุปทั่วไปในประเด็นด้านทัศนคติที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง (Fact) มากกว่าความคิดเห็น (Opinion) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในหลายระดับตั้งแต่ความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความน่าเชื่อถือของการวิจัย ตลอดจนความน่าเชื่อถือของนักวิจัยเมื่อต้องตีพิมพ์บทความวิจัย / บทความวิชาการลงในวารสารระดับชาติหรือนานาชาติ

“โดยปกติที่พี่จะชอบใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากโดยส่วนใหญ่ตั้งแต่อดีตแหล่งทุนด้านการท่องเที่ยวเขาให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดที่เป็นค่าสถิติ...อีกอย่างเป็นเรื่องความน่าเชื่อถือของข้อมูล พี่ไม่ได้บอกว่าการสัมภาษณ์เจาะลึกในวิจัยเชิงคุณภาพไม่น่าเชื่อถือนะ แต่โดยส่วนใหญ่ที่พี่ต้องส่งไปตีพิมพ์ที่วารสารในฐาน TCI ส่วนใหญ่การตอบรับบทความของการวิจัยเชิงปริมาณจะตอบรับได้ค่อนข้างไว...พอเป็นเชิงปริมาณกองบรรณาธิการจะให้ความสำคัญเพราะเขาถือว่าข้อมูลมันเป็นข้อเท็จจริง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าการศึกษาเชิงคุณภาพมันไม่เป็นข้อเท็จจริงนะ แต่ว่าเขาบอกว่าเรายังไม่มีชื่อเสียงเพียงพอที่จะทำให้เชื่อได้ว่าการทำข้อมูลเชิงคุณภาพมันได้รับการกลั่นกรองข้อมูลมาในลักษณะไหนอย่างไร

(Interview Chaijun 2021, April 16)

2.3 ด้านผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่พบจากงานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้รับจัดสรรทุนและตีพิมพ์ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าสามารถจำแนกผลการศึกษาได้เป็น 3 แนวทางหลักคือ 1. ผลการศึกษาเชิงอธิบายปรากฏการณ์ 2. ผลการศึกษาเชิงทำนายปรากฏการณ์ 3. ผลการศึกษาเชิงขึ้นรูปสิ่งใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเชิงอธิบายปรากฏการณ์ เป็นลักษณะของผลการศึกษาที่พบได้มากที่สุด เป็นการบรรยายถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ตลอดจนข้อค้นพบจากภาคสนาม ที่เชื่อมโยงกับแนวคิด / ทฤษฎีของกรอบการวิจัย อาทิ งานวิจัยเรื่อง *ทุนทางวัฒนธรรมในวัดคงคาราม จังหวัดราชบุรี* ของสิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร พบว่าวัดคงคารามมีทุนทางวัฒนธรรมที่สัมผัสได้หลายแห่งที่มีศักยภาพ ได้แก่ อุโบสถ จิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ เจดีย์แบบมอญ ศาลาการเปรียญ จิตรกรรมบนแผงไม้คอสองศาลาการเปรียญ ภูมิเรือนไทย 9 ห้อง และพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน นอกจากนี้วัดคงคารามยังมีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับชาวมอญที่น่าสนใจ ยิ่งไปกว่านั้น ยังพบอีกด้วยว่าในปัจจุบันมีกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ผู้มาดูงานด้านพิพิธภัณฑ์ และนักท่องเที่ยวแบบครอบครัว เดินทางมาเที่ยวชมวัดคงคารามอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่มาชมจิตรกรรมฝาผนังและชมพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน (Pinanratchathon 2019)

ความน่าสนใจของการอธิบายผลการศึกษาเชิงอธิบายปรากฏการณ์อยู่ที่กระบวนการให้ได้มาซึ่งการสรุปผล ซึ่งสะท้อนผ่านบทสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่า วิธีการได้มาซึ่งข้อสรุปที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้นั้น อาจเรียกได้ว่าเป็น “เทคนิคส่วนบุคคล” ของนักวิจัยที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ทำงานวิจัย สะท้อนได้จากบทสัมภาษณ์ที่หลากหลายที่มี ดังนี้

(ก) การฝังตัวในสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลจำนวนมาก

“ผมต้องทุ่มแรง อยู่กับมันเยอะ ๆ บางทีเราแทบจะจำอะไรไม่ได้เลย เข้าไปสองรอบ สามรอบ พุดง่าย ๆ เลย
ก็ต้องเข้าไปฝังตัว ต้องไปอยู่กับแหล่งงานชิ้น จนเริ่มตั้ง

ประเด็น จากข้อมูลเอกสาร และข้อมูลจากการลงพื้นที่...ประเมินข้อมูลจากภาคสนาม แล้วพยายามตกตะกอนประเด็นการศึกษาของนักวิชาการที่ศึกษาผ่านมาแล้วในเอกสาร อันนี้เราต้องถือเป็นเบื้องต้น แล้วเราก็พยายามเก็บข้อมูลไปเรื่อย งานของผมจะมาก็คือออกมาก็ตอนเดือนท้าย จะเป็นลักษณะนั้น ใกล้จะถึงเส้นตายมันก็จะออกมาเอง”

(Interview Pinanratchathon 2021, March 2)

(ข) การวางโครงร่าง / เนื้อหาเบื้องต้น

“เราต้องมีพล็อต (plot) ก่อน วางว่าพล็อตนี้มันควรจะเดินยังไง แล้วต้องรู้ว่าพล็อตนี้มันจะถามเรื่องอะไร อ่านหนังสือประมาณไหน ควรตัดส่วนไหน ควรกันส่วนไหน เป็นภาคผนวก พล็อตเรื่องได้จากการอ่านเยอะ ๆ ก็มี ส่วนอ่านเยอะไม่ได้หมายความว่าอ่านทุกอย่าง เข้าใจปรากฏการณ์ว่ามันออกมาเป็นทรงไหน...เวลาเห็นปรากฏการณ์ต้องสร้างพล็อต สุดท้ายแล้วการเขียนพล็อตมันเป็นการสร้างกรอบความคิด (conceptualize) ไปในตัว ที่นำมาสู่ข้อสรุป

(Interview Kumphu 2021, March 2)

“เริ่มแรกจะวางโครงไว้ก่อนแล้วว่าเนื้อหาจะมีอะไรบ้าง และมีการตั้งคำถามไว้ว่าเราต้องการคำตอบในเรื่องใดบ้าง ซึ่งเนื้อหาก็คือเป็นการตอบวัตถุประสงค์ ดังนั้นแล้วในการเก็บข้อมูลจึงเป็นการเก็บตามโครงที่ร่างไว้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตามแนวคิด ทฤษฎีที่ตั้งไว้ เมื่อ

ได้ข้อมูลมาจึงสามารถนำมาวางตามโครงที่ตั้งไว้ได้เลย
ซึ่งในบางครั้งข้อมูลก็มีนอกเหนือสำหรับการตอบ
วัตถุประสงค์ แต่ก็จะถูกนำมาใช้เพราะเนื่องจาก
สามารถนำมาอธิบายขยายความได้”

(Interview Prasatkaew 2021, March 2)

(ค) เปรียบเทียบปรากฏการณ์

“เกิดจากการหาจุดร่วมแต่ละที่มันมีอะไร ความ
แตกต่างแต่ละที่มันมีอะไร แล้วมันส่งผลต่อข้อมูล
อย่างไร แล้วมันก็จะส่งผ่านมาเป็นข้อเสนอแนะ”

(Interview Aungkaburana 2021, March 2)

2. ผลการศึกษาเชิงทำนายปรากฏการณ์ เป็นลักษณะผลการศึกษาที่พบได้
มากในงานวิจัยเชิงปริมาณ เช่น งานวิจัยเรื่อง *ทัศนคติที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย*
และ *แนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่ม Baby boomer ในเขต*
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ของสุจิตรา ไชยจันทร์ ที่พบแนวโน้มว่า Baby
boomer ที่มีอายุระหว่าง 48 - 66 ปี มีทัศนคติที่ดีสำหรับการท่องเที่ยวในประเทศไทย
เป็นผลมาจากปัจจัยแวดล้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านลักษณะประชากร ที่
ถือได้ว่ากลุ่มดังกล่าวมีความพร้อมทั้งภาวะเศรษฐกิจและสภาวะทางครอบครัว ที่
สามารถจะท่องเที่ยวได้ ทำให้มีแนวโน้มหรือสัญญาณที่ดีที่จะท่องเที่ยวได้อีกใน
อนาคต โดยมีแนวโน้มของพฤติกรรมด้านความตั้งใจที่จะท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ
ของประเทศไทยมากขึ้นมากที่สุด

3. ผลการศึกษาเชิงขึ้นรูปสิ่งใหม่ เป็นลักษณะผลการศึกษาที่พบได้ไม่มาก
แต่ในทัศนะของผู้วิจัยถือเป็นแนวทางการอธิบายผลการศึกษาที่น่าสนใจ เช่น งานวิจัย
เรื่อง *สัญลักษณ์และพุทธธรรมในบทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก* ของเทียมจิตร
พวงสมจิตร ก็ได้มีการพัฒนาผลการวิจัยคือ หลักพุทธธรรมที่เป็นความหมายแฝงอยู่
ในมโนทัศน์นำไปสู่แนวปฏิบัติเพื่อสร้างสุขอันยั่งยืนทั้งทางโลกิยธรรมและ

โลกุตระธรรม ใน 2 แนวทาง แนวทางที่ 1 เพื่อสร้างความสุขในระดับโลกียธรรม ปฏิบัติได้โดยทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ตามหลักการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานไว้ คือ มีความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่เฉียบแหลม กำลังกายที่สมบูรณ์ สร้างความสุขและความมั่นคงทางจิตใจ ด้วยการสร้างกุศลด้วยบุญกริยาวัตถุ 10 เจริญมรรคมีองค์ 8 และเจริญอินทรีย์ 5

และในอีกแนวทางหนึ่งคือการสร้างความสุขในลักษณะของการเข้าสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ปฏิบัติได้โดยทำหน้าที่ด้วยความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่เฉียบแหลม กำลังกายที่สมบูรณ์ สร้างกุศลด้วยบุญกริยาวัตถุ 10 เจริญมรรคมีองค์ 8 เจริญอินทรีย์ 5 เจริญพละ 5 สร้างสมบารมี 10 ละสังโยชน์ ก้าวล่วงเครื่องข้อง 5 เทียมจิตร์ พวงสมจิตร์ ได้แสดงทัศนะต่อผู้วิจัยว่า การสรุปผลในงานวิจัยต้องเป็นมากกว่าการย่อความหรือกระชับผลการศึกษาเพื่อเขียนในส่วนท้ายของงานวิจัย หากแต่ต้องเป็นการขึ้นรูปและนำเสนอสิ่งใหม่ ว่าผลการศึกษาในงานวิจัย หนึ่ง ๆ นั้น นำไปสู่ข้อสรุปและเสนออะไรต่อสาธารณะ สะท้อนได้จากบทสัมภาษณ์

“เราไม่ได้สรุปแบบย่อ คือการสรุปว่าที่เราศึกษามันนำไปสู่อะไร ต้องมีตัวที่มันขึ้นรูปสิ่งใหม่ เหมือนกับที่ทำพระมหากษัตริย์มาเพื่อจะบอกว่ามีคุณธรรม ที่จริงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องการนำเสนอถึงอุดมการณ์เรื่องนิพพานที่หายไปตั้งแต่เราปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมันเป็นสิ่งสูงสุดของพระพุทธศาสนา ซึ่งขาดสิ่งนี้ไป เพราะการพัฒนาประเทศ ถ้าเรามุ่งสู่นิพพาน เราอาจจะพัฒนาประเทศได้ไม่เต็มที่ สมเด็จพระสังฆราช ในขณะนั้นจึงมีการลดทอนเรื่องนี้ แต่พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ได้ฟื้นสิ่งนี้กลับมา โดยเสริมด้วยว่าไม่จำเป็นต้องออกบวช แม้อยู่ตรงนี้ก็ปฏิบัติได้”

(Interview Puangsomjit 2021, March 2)

ข้อสรุปจากการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ยากที่จะปฏิเสธได้ว่าจุดกำเนิดสำคัญของการผลิตงานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษาคือ “นักวิจัย” เพราะตัวนักวิจัยถือเป็นจุดตั้งต้นที่นำไปสู่องค์ประกอบอื่น ๆ ของงานวิจัย ความรู้ / ความเชี่ยวชาญ / ความสามารถของนักวิจัยนำไปสู่สาขาที่เกี่ยวข้องของงานวิจัย อาทิ ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งผูกโยงกับวิธีวิทยาของงานวิจัยที่มีหลายองค์ประกอบทั้งแนวคิดทฤษฎี เครื่องมือ กลุ่มตัวอย่าง วิธีสรุปผล ฯลฯ และที่สำคัญตัวนักวิจัยยังมีบทบาทในการกำหนดผลลัพธ์ของงานวิจัยว่าจะให้ผลลัพธ์ของงานวิจัยออกมาในรูปแบบใด ให้ออกมาเป็นองค์ความรู้ของงานวิจัยพื้นฐาน หรือจะให้ออกมาเป็นนวัตกรรมในงานวิจัยประยุกต์

บทสรุป

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำหนดไว้ได้แก่ (1) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยของนักวิจัยประจำสถาบัน ที่ได้รับทุนวิจัยจากแหล่งทุนต่าง ๆ และ (2) สำนวณสถานะองค์ความรู้ (Status of Knowledge) ของงานวิจัยพบว่างานวิจัยของสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ถูกเผยแพร่ในระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2552 - 2561 ส่วนใหญ่ได้รับทุนสนับสนุนภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นหลัก ได้แก่ ทุนวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษาและทุนทั่วไปจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในแต่ละปีมีการเผยแพร่งานวิจัยในปริมาณใกล้เคียงกัน หากแต่มีบางปีที่ผลิตงานวิจัยได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยถึงเท่าตัว โครงการวิจัยส่วนใหญ่มักดำเนินการในลักษณะมีผู้ร่วมในการทำวิจัยมากกว่าดำเนินการวิจัยเดี่ยว งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานศึกษาด้านสังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ศิลปะ และประวัติศาสตร์สังคมเป็นสำคัญ นำไปสู่ระเบียบวิธีวิจัยที่ส่วนใหญ่ นักวิจัยปฏิบัติงานวิจัยบนระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยจำนวนมากยังเป็นงานวิจัยพื้นฐานอยู่ มีงานวิจัยเพียงส่วนน้อยที่เป็นงานวิจัยประยุกต์ และงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่นักวิจัยดำเนินการศึกษาเก็บข้อมูลทั้งจากข้อมูลทุติยภูมิและลงพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง จึงถือได้ว่านักวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในงานวิจัย ด้วยการที่เป็นงานวิจัยพื้นฐาน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกนักที่กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยจะไม่ได้

เป็นบุคคลหรือกลุ่มคน หากแต่จะเป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ เจตคติ ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ

สำหรับสถานะขององค์ความรู้ พบว่ามีความเชื่อมโยงผูกพันอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะตัวของนักวิจัยประจำสถาบันฯ เป็นสำคัญ คุณลักษณะดังกล่าว ได้แก่ สาขาวิชาที่นักวิจัยศึกษาสำเร็จมา ประวัติการทำงาน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับผู้บริหารสถาบันฯ ณ ช่วงเวลานั้น

สถานะองค์ความรู้ที่ผูกพันกับสาขาวิชาที่นักวิจัยศึกษาสำเร็จมาสะท้อนได้จากบทสัมภาษณ์ของสุทธิเกียรติ อังกาบบูรณ์

“พี่เป็นคนที่ตั้งแต่ปริญญาตรีสนใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง งานวิจัยที่พี่ทำจึงเป็นประเด็นทั้งการเมือง การปกครอง การเมืองระหว่างประเทศ การเมืองในระดับชาวบ้าน...ปริญญาโทก็เข้าไปเป็น ผู้ช่วยอาจารย์ ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัยแรก ๆ คือโครงการใจก้าว (องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น) ของญี่ปุ่น ที่มาให้ทุนคณะรัฐศาสตร์ ก็ไปทำเรื่องความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น มันก็เป็นอีกมิติหนึ่งที่ทำให้เราได้เข้าท้องถิ่น ในระดับที่ลึกขึ้นเรื่อย ๆ แล้วมันก็พัฒนาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ ที่โดยส่วนตัวอยู่สาขาการปกครอง ก็ต้องเลือกอะไรที่มันเป็นปกครอง พี่เลยเลือกทำวิทยานิพนธ์ที่มันเป็นการเมืองท้องถิ่นกับความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ... ปัจจัยสำคัญในการเลือก (ประเด็นวิจัย) คือความชอบ ความเชี่ยวชาญ แล้วก็อาจารย์ เป็นแรงผลักดัน เป็นแรงหนุนให้เราไปต่อได้ในสาขานี้...แนวคิดที่ใช้มีหลากหลาย มีทั้งแนวคิดการกระจายอำนาจ การเมือง และการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ ด้วยความที่พี่ทำงานวิจัยได้ 2 - 3 เล่มเอง ก็ไม่เยอะ”

(Interview Aungkaburana 2021, March 2)

ในขณะที่องค์ความรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากประวัติการทำงานในอดีตของนักวิจัย สะท้อนได้อย่างเด่นชัดในบทสัมภาษณ์ของสิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร

“ตอนนั้นก่อนที่จะเข้ามาทำงานที่สถาบันฯ ผมไปร่วมทำงานโครงการวิจัยอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์ แล้วก็ได้อีโอกาสสอบเข้าที่นี่ แล้วสอบได้ ตอนเข้ามาก็ยังไม่มีทิศทางที่แน่นอนเรื่องงานวิจัยเท่าไร เพราะว่ามันเป็นงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์อะไรสักอย่างใหญ่ เราก็ไม่ได้ทำในสิ่งที่เราอยากทำตั้งแต่ต้น...ปีแรกดูเหมือนว่าจะยังไม่มีงานเลย ก็ช่วยงานวารสาร เป็นคณะกรรมการภายในสถาบัน เนี่ยแหละ พอเริ่มมาเข้าปีที่สอง ดูเหมือนว่าเขาจะเปิดให้กองทุน ก็เริ่มขอทุนภายใน ทุนของ มธ. แล้วก็ขอทุนของ วช. ไปด้วย อะไรประมาณนี้ แล้วเหมือนว่าจะได้ทุนของ วช. เป็นการทำงานเกี่ยวกับสายตรงที่เราเรียนมาเลย ด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ ก็เท่ากับว่าเริ่มชัดเจนในปีที่ 2”

(Interview Pinanratchathon 2021, March 2)

ดังที่กล่าวในข้างต้น แม้องค์ความรู้ของงานวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา จะมีความสัมพันธ์กับประวัติทางการศึกษาและการทำงานของนักวิจัย อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจและมีอิทธิพลต่อองค์ความรู้ของงานวิจัยคือทิศทางการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่มีต่อนักวิจัย ตัวอย่างที่เด่นชัดพบในเทียมจิตร พวงสมจิตร ที่ถึงแม้ว่าจะจบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านการศึกษามา แต่เมื่อเข้ามาปฏิบัติงานในสถาบันฯ แล้วกลับได้รับการชักชวนให้ปฏิบัติงานวิจัยด้านไทศึกษาจากผู้อำนวยการสถาบัน ณ ช่วงเวลานั้น นโยบายจากผู้บริหารจึงมีอิทธิพลทางความคิดต่อนักวิจัย หัวข้อวิจัย แนวคิดทฤษฎี ตลอดจนองค์ความรู้ของงานวิจัย สะท้อนผ่านบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“เดิมเป็นข้าราชการสาย ข. เป็นนักวิชาการศึกษาที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มาสอบ

แล้วก็สอบได้ แล้วก็ย้ายมาเป็นนักวิจัยด้วยวุฒิปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา ซึ่งทราบตอนหลังว่าที่สถาบันไทยคดีศึกษาจะมีแต่การวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ และมีนักวิจัยบางคนจบมาทางสังคมวิทยา ตอนแรกที่เข้ามาทางสถาบันก็คิดว่าจะได้ทำวิจัยในเชิงปริมาณบ้าง แต่เมื่อเข้ามาแล้วด้วยบรรยากาศที่นักวิจัยเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นสายประวัติศาสตร์ แล้วก็ทำวิจัยเฉพาะเชิงคุณภาพ ไม่มีการวิจัยเชิงปริมาณ อันนี้ก็ถือว่ายอมแพ้กระแสนิยมเปลี่ยนตัวเอง แล้วด้วยความที่ใกล้ชิดกับนักวิจัยบางคนที่ทำเฉพาะเชิงคุณภาพ เช่น เมื่อเวลาเรายังคำถามกับพี่นักวิจัยก็มีความรู้สึกคำถามในการวิจัยเชิงคุณภาพมันตอบได้ลึกกว่าเชิงปริมาณ... บวกกับตอนนั้นผู้อำนวยการคือท่านอาจารย์สุมิตร ปิติพัฒน์ ท่านเป็นอดีตคณบดีจากคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มาเป็นผู้อำนวยการ ก็มีชุดโครงการวิจัยเรื่องคนไทย ท่านก็ให้โอกาสให้ไปร่วมทีมก็เลยได้ทำงานในแนวทางของท่าน”

(Interview Puangsomjit 2021, March 2)

ทำให้ในปัจจุบันองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยจึงอยู่ในขอบข่าย ประวัติศาสตร์ทั้งประวัติศาสตร์ศิลปะและประวัติศาสตร์การเมือง สังคมและวัฒนธรรมศึกษา ที่สัมพันธ์กับประวัติการศึกษาของนักวิจัย อาทิ สิริโรจน์ ภินันท์รัชต์ธร ที่จบปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย อาสา คำภา ที่จบปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ศุภารมย์ ประสาทแก้ว ที่จบศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภูมิภาควิทยา ภัฏญารินทร์ ไชยจันทร์ ที่จบวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารสื่อสารมวลชน และสัมพันธ์กับความเชี่ยวชาญของผู้บริหารการตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ วรณีย์ สำราญเวทย์ ที่มีความเชี่ยวชาญด้าน

สื่อสารมวลชน อนุชา ทิรคานนท์ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างโขน และโรจน์ คุณเอนก ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษาในปัจจุบันที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้นักวิจัยได้ทำงานตามความรู้ความสนใจของแต่ละคน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. สนับสนุนให้มีช่องทางแสวงหาทุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอกมากยิ่งขึ้น จะเป็นทั้งการเพิ่มงบประมาณให้กับสถาบันอีกทั้งยังอาจเพิ่มเครือข่ายทางสังคม และเครือข่ายวิชาการให้นักวิจัย บุคลากร ตลอดจนสถาบันไทยคดีศึกษา

2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันวางแผนผลิตและเผยแพร่งานวิจัยในแต่ละปี ให้มีจำนวนใกล้เคียงกัน เนื่องจากในปัจจุบันข้อเสนองานวิจัยและงานวิจัยที่ถูกเผยแพร่ในแต่ละปีค่อนข้างมีความผันผวนไม่สม่ำเสมอ

3. เนื่องจากทิศทางแนวโน้มงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์ - มนุษยศาสตร์ในปัจจุบันมุ่งเน้นไปในการสร้างผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบเชิงพื้นที่ ที่สามารถวัดผลเพื่อตอบโจทย์ทางสังคมเศรษฐกิจได้ ดังนั้น สถาบันฯ อาจมีการส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยในขอบข่ายเชิงเศรษฐศาสตร์ให้มีจำนวนมากขึ้น ซึ่งงานวิจัยด้านนี้อาจมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ จึงควรผลักดันให้นักวิจัยประจำสถาบันฯ ทำวิจัยเชิงปริมาณมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

4. ควรสนับสนุนให้นักวิจัยพัฒนางานวิจัยที่เป็นการสร้างนวัตกรรม (นำไปสู่การจดสิทธิบัตรได้) เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ยังเป็นงานวิจัยพื้นฐานที่อาจไม่ได้ถูกเผยแพร่และต่อยอดมากนัก

5. ปัจจุบันนักวิจัยประจำสถาบันฯ มีความเชี่ยวชาญ มีสนามการวิจัย ประเด็นการวิจัยที่ชัดเจน จึงเป็นโอกาสที่ดีหากนักวิจัยมีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเชี่ยวชาญซึ่งกันและกัน

References

- Glass, G.V. and others. (1981). *Meta - analysis in social research*. Beverly Hills: Sage Publication.
- Jamornmann, U. (1985). *การสังเคราะห์งานวิจัย: เชิงปริมาณ* [Research synthesis: a quantitative approach]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kulprateepunya, K., Vongprasert, J. & Ruengtrakul, A. (2013). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษายาบาลไทย: การวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis) [Research Synthesis in Quality Thai Nursing Education: Meta-analysis]. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 25(2), 71 - 87.
- Pinanratchathon, S. (2019). วัดคงคาราม จังหวัดราชบุรี: คุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และแนวทางส่งเสริมเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมชาวมอญในประเทศไทย [Khongkharam Temple, Ratchaburi Province, Value of Tangible Cultural Capital and Direction for Promoting the Temple as a Learning Center of Mon Culture in Thailand]. *The Journal of the Thai Khadi Research Institute*, 16(2), 121 - 158.
- Puntasen, A. et al. (2006). *สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง* [Sangkhro OngKhwaamru Kiaokap Setthakit Phophiang]. Bangkok: The Thailand Research Fund.
- Sakthewin, A. (2008). *สถานะองค์ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม: วิวิธวิทยาการสังเคราะห์งานวิจัยอภิมานเชิงคุณภาพ* [The status of knowledge on children's rights in the process of criminal justices using qualitative meta research synthesis method]. (Master's thesis, Thammasat University).

- Sawangboon, T. (2005). *การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชน: การวิเคราะห์ห่อภิมานและการวิเคราะห์กระบวนการทางปัญญาภิมาน* [A SYNTHESIS OF RESEARCH STUDIES ON SCHOOL AND COMMUNITY PARTICIPATION: A META - ANALYSIS AND A META - COGNITIVE ANALYSIS]. (Master's thesis, Chulalongkorn University).
- Sukamonson, S. (1991). *การวิเคราะห์วิธีสัมพันธ์ของตัวประกอบที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิตชั้นปีที่ 2: รายงานการวิจัย* [Kan Wikhro Withi Samphan Khong Tuaprakop Thi Mi Phon To Sam Rit Thi Phon Nai Kan Rian Phasa Angkrit Khong Nisit Chan Pi Thi [2] Rai ngan Kan Wichai]. Chulalongkorn University Press.
- Thai Khadi Research Institute. (2017). *ความเป็นมา* [History]. Retrieved December 1, 2019, from <https://tkri.tu.ac.th/history>.
- Tobua, S. (2012). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนวิจัยจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์* [Kan Sangkhro Ngan Wichai Thi Dairap Thun Wichai Chak Phakwicha Kansueksa Khana Sueksa Sat Mahawitthayalai Kasetsat]. Bangkok: Kasetsart University Press.
- Wiratchai, N. (1999). *การวิเคราะห์ห่อภิมาน* [Meta - Analysis]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Interviewees:

- Aungkaburana, S. (2021, March 2). Researcher, Practitioner Level.
- Chaijun, K. (2021, April 16). Researcher, Professional Level.
- Kumpha, A. (2021, March 2). Researcher, Professional Level.
- Pinanratchathon, S. (2021, March 2). Researcher, Professional Level.
- Prasatkaew, S. (2021, March 2). Researcher, Professional Level.
- Puangsomjit, T. (2021, March 2). Researcher, Senior Professional Level.